

Turun yliopisto
University of Turku

NUORTEN ASUNNOTTOMUUS TURUSSA

Työntekijöiden näkemyksiä nuorten asunnottomuuden syistä ja palvelujärjestelmän toimivuudesta

Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma
Master's Thesis
in Social Policy

Laatija/Author:
Henna Silokangas

Ohjaajat/Supervisors:
VTT Arttu Saarinen

20.5.2026
Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Oppiaine	Sosiaalipolitiikka	Päivämäärä	20.5.2026
Tekijä(t)	Henna Silokangas	Sivumäärä	62
Otsikko	NUORTEN ASUNNOTTOMUUS TURUSSA – Työntekijöiden näkemyksiä nuorten asunnottomuuden syistä ja palvelujärjestelmän toimivuudesta		
Ohjaaja(t)	Arttu Saarinen		

Tiivistelmä

Tässä tutkielmassa tarkastelen nuorten asunnottomuutta Turussa, sekä palvelujärjestelmän toimivuutta nuorten asumisen tukemisessa työntekijöiden näkökulmasta. Asunnottomuus on lisääntynyt Suomessa vuodesta 2024 alkaen, ja erityisesti nuorten asunnottomuus on lisääntynyt merkittävästi viimeisen kahden vuoden ajan. Väkilukuun suhteutettuna eniten asunnottomuutta esiintyy Turussa.

Nuoruuteen ikävaiheena liittyy asumiseen vaikuttavia tekijöitä kuten pienituloisuus, itsenäistymisen harjoittelu ja sosiaalisten verkostojen tärkeys. Asunnottomuus on uhka nuoren fyysiselle, emotionaalille ja sosiaaliselle kehitykselle, ja nuorena koettu asunnottomuus lisää sen riskiä myös aikuisiällä. Asunnottomuuteen voidaan vaikuttaa erilaisin politiikkatoimin, esimerkiksi rakentamalla sosiaalista asuntokantaa ja parantamalla sosiaali- ja terveystalouden saatavuutta.

Tulokset osoittavat, että nuorten asunnottomuutta selittävät erilaiset yksilölliset, sosiaaliset ja rakenteelliset tekijät. Aineistossa korostuu erityisesti rakenteelliset tekijät, kuten sosiaaliturvan leikkaukset, työttömyys, pienituloisuus ja kohtuuhintaisten asuntojen puute. Palvelujärjestelmässä tulisi parantaa tiedonkulkua eri toimijoiden välillä ja koulun tulisi ottaa vastuuta nuorten asumiseen liittyvän tiedon lisäämiseksi. Turusta nähtiin puuttuvan kotiin asti menevää tukea, sekä nuorille suunnattua kevyesti tuettua asumista. Enemmän resursseja toivottiin kohtuuhintaisten asuntojen rakentamiseen, perheiden tukemiseen, sosiaaliturvaan ja erityisesti opiskelijoiden etuuksiin sekä sosiaali- ja terveystalouteen.

Asiasanat	asunnottomuus, nuorten asunnottomuus, asuntopolitiikka, nuoret
Muita tietoja	

Sisällys

1	JOHDANTO	5
2	NUORUUS JA ASUNNOTTOMUUS	7
	2.1 Asunnottomuuden muodot	7
	2.2 Nuorten asuminen ja nuoruus elämänvaiheena	10
3	ASUMISEN POLITIIKKA	14
	3.1 Asuntopolitiikka	14
	3.2 Asunnottomuuspolitiikka	16
	3.3 Asunnottomuuden syyt.....	19
4	TUTKIMUSASETELMA	23
	4.1 Aineisto	23
	4.2 Tutkimusmenetelmät.....	24
	4.3 Tutkimusetiikka.....	25
5	TULOKSET.....	27
	5.1 Yksilölliset tekijät	27
	5.2 Sosiaaliset verkostot.....	32
	5.3 Rakenteelliset tekijät	35
	5.4 Muutosehdotukset	39
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
7	LÄHTEET	47
8	LIITTEET	58
	8.1 Liite 1: Haastattelurunko	58
	8.2 Liite 2: Tietosuojailmoitus	60

1 JOHDANTO

Vuonna 2023 Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan kirjattiin tavoite Suomen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä (Valtioneuvosto 2023). Vuosikymmenien ajan Suomi onkin kuulunut niiden harvojen Euroopan maiden joukkoon, jossa asunnottomuus on pääasiassa vähentynyt. Kuitenkin vuonna 2024 asunnottomuus lähti nousuun, ja kehityskulku on jatkunut samanlaisena tähän päivään asti. Eri-tyyppisen jyrkkää asunnottomuuden lisääntyminen on nuorten kohdalla, ja vuonna 2025 asunnottomien nuorten määrä lisääntyi lähes 40 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. (Ympäristöministeriö 2026.)

Se, mitä pidetään asunnottomuutena, vaihtelee eri maissa ja eri ajankohtina. Euroopan unionissa asunnottomuus määritellään tyypillisesti hyödyntämällä ETHOS Light (European Typology on Homelessness and Housing Exclusion) -luokittelua. Sen mukaan asunnottomaksi määritellään ihminen, joka asuu asunnon puutteen vuoksi kadulla tai tilapäismajoituksessa, tai asumisololoissa, jotka ovat epävakaita tai riittämättömiä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi väkivallan tai häädön jatkuva uhka, sekä puutteelliset ja terveydelle haitalliset olosuhteet, kuten lämmityksen puute. (FEANTSA 2026.)

Suomessa asunnottomuus on määritelty hieman eri tavalla. Suomalaisessa asunnottomuuslaskennassa asunnottomana pidetään henkilöä, jolla ei ole omaa asuntoa (vuokra- tai omistusasuntoa), ja joka elää asunnon puutteen vuoksi jossain seuraavista: 1. Ulkona, porrashuoneissa tai ensisuojuissa. 2. Asuntoloissa tai majoitusliikkeissä. 3. Huoltokotityyppisissä asumispalveluyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa. 4. Tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona. (Ympäristöministeriö 2026.)

Perinteisesti asunnottomuus on nähty äärimmäisenä syrjäytymisen muotona, ja mielikuvaan asunnottomasta ihmisestä on liitetty esimerkiksi katuasunnottomuus ja päihdeongelma (Takahashi 1997). Asunnottomien ryhmä on kuitenkin laajentunut yhteiskunnan muutosten myötä. Asunnottomuus ja sen uhka koskevat aikaisempaa useammin myös sellaisia pienituloisten ryhmiä, joilla ei ole muita merkittäviä elämän haasteita. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi pienituloiset työssäkäyvät tai korkeakouluopiskelijat. (Ympäristöministeriö 2025.)

Asumis- ja elinkustannukset ovat nousseet merkittävästi viime vuosina (Foundation Abbé Pierre & FEANTSA 2025). Kaupungistuminen on johtanut kohtuuhintaisten asun-

tojen puutteeseen isoissa kaupungeissa, jonka takia asumisesta on tullut entistä kalliimpaa (Ympäristöministeriö 2025). Samaan aikaan Suomessa on toteutettu laajoja sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia. Monet näistä sosiaaliturvan heikennyksistä vaikuttavat erityisesti nuoriin, jotka ovat tyypillisesti jo valmiiksi muita ikäryhmiä pienituloisempia. Kaksi kolmasosaa nuorista saa vähintään yhtä sosiaalietuutta, ja osalle nuorista etuudet ovat ainoa tulonlähde. (Lamberg 2025; Mikkola ym. 2024.) Lisäksi nuorten työttömyys on muuta väestöä yleisempää, ja nuorisotyöttömyys on kasvanut merkittävästi viime vuosina (Työvoimatutkimus 2025).

Suomessa vallitsee laaja yksimielisyys oman asunnon tarpeellisuudesta, sillä jo kylmän ilmaston takia lämmin tila on selviytymisen edellytys. Suurimmalle osalle tämä tila tarkoittaa omaa asuntoa, eli suljettavaa yksityistä tilaa, jonka käytöstä saa itse päättää. Kun asuntoon on myös emotionaalinen suhde, pidetään sitä silloin tyypillisesti ”kotina”. Asunnon voidaan nähdä olevan enemmän kuin vain markkinahyödyke, vaan se on pikemminkin oleellinen osa ihmisen sosiaaliseen ympäristöön juurtumista. Asunnottomuus voi puolestaan näyttäytyä kodin puuttumisen aiheuttamana juurettomuutena, ja irrallisuutena. (Saari 2015.) Nuorten asunnottomuuden torjuminen välttämätöntä, koska asunnottomuus uhkaa nuoren hyvinvointia, fyysistä, emotionaalista ja sosiaalista kehitystä, turvallisuutta sekä tulevaisuuden suunnitelmia (Grattan, Tryon, Lara, Gabrielian, Melnikow & Niendam 2022). Lisäksi nuorena koettu asunnottomuus lisää selvästi riskiä epävakaa asumiselle myös myöhemmissä elämänvaiheissa (Parpouchi, Moniruzzaman & Somers 2021).

Käsittelen tutkielmassani nuorten asunnottomuutta Turussa, jossa asunnottomuutta on väkilukuun suhteutettuna Suomen kaupungeista eniten (Ympäristöministeriö 2026). Nuorten asunnottomuus on alueellisesti kohdistunut ja kasvava ongelma, joka on selvästi syventynyt viime vuosina. Nuoruuteen elämänvaiheena liittyy asunnottomuuden riskiä kasvattavia erityispiirteitä niin yksilön, sosiaalisten verkostojen, kuin yhteiskunnan rakenteiden osalta. Tutkielman tavoite on selittää nuorten asunnottomuutta sekä tuottaa tietoa asunnottomuuden parissa työskenteleville siitä, miten palvelujärjestelmässä pitäisi muuttaa, jotta asunnottomia nuoria voitaisiin tukea paremmin.

2 NUORUUS JA ASUNNOTTOMUUS

2.1 Asunnottomuuden muodot

Kapeimmillaan asunnottomuutena pidetään vain katuasunnottomuutta. Laajimmillaan asunnottomuutena voidaan puolestaan pitää kaikkea epäsovivaa asumista, kuten huonokuntoisissa rakennuksissa asumista, liian ahtaasti asumista, tai sitä, että kotona on esimerkiksi väkivallan uhkaa, ja siksi siellä vietetään niin vähän aikaa kuin mahdollista

Kuitenkin siihen, mitä pidetään epäsovivana asumisena ja jopa asunnottomuutena vaikuttavat yhteiskunnan tavat, ideologia, kulttuuri ja yleinen asumisen taso. Tämän takia asunnottomuuden määritelmä vaihtelee eri maiden välillä. (Pleace & Bretherton 2013.)

Kansainvälistä vertailua vaikeuttaa se, että asunnottomuuden määritelmä ja asunnottomien tilastoimisen tapa vaihtelee. Monissa maissa asunnottomiksi lasketaan esimerkiksi vain ne henkilöt, jotka suomalaisessa määrittelyssä kuuluvat ryhmiin 1 ja 2, eli kadulla tai tilapäismajoituksessa asuvat. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus [ARA] 2024.) Suomessa asunnottomuudeksi lasketaan tyypillisesti myös tuttavien tai sukulaisen luona majailu. Suomessa on vuonna 2025 arvioitu olevan noin 4500 asunnottomia ihmistä, joista noin viidennes on nuoria. Asunnottomuus keskittyy pääkaupunkiseudulle ja suuriin kaupunkeihin, mutta asunnottomuuskyselyn mukaan asunnottomuutta on raportoitu lähes sadassa suomalaisessa kunnassa. Suhteessa alueen väkilukuun, eniten sekä asunnottomuutta yleisesti, että nimenomaan nuorten asunnottomuutta on Turussa. (ARA 2025.)

Suomessa suurin osa, noin kaksi kolmasosaa asunnottomista, kuuluu asunnottomuuden luokittelussa ryhmään neljä eli he majoittuvat tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona. Noin viidennes kuuluu ryhmään yksi, eli ulkona, porrashuoneissa ja ensisuojuissa yöpyviin, eli ns. katuasunnottomiin. Tähän ryhmään kuuluvien asunnottomien osuus on kasvanut viimeisen kahden vuoden aikana. Vuoden 2024 tilastojen mukaan valtaosa asunnottomista oli miehiä. Lisäksi maahanmuuttajataustaiset henkilöt olivat asunnottomuustilastoissa selvästi yliedustettuina. Heidän osuutensa asunnottomista oli huomattavasti suurempi, kuin heidän osuutensa koko väestöstä. (ARA 2025, Tilastokeskus 2025.)

Pitkäaikaisasunnottomana pidetään ARAn (2025) mukaan henkilöä, joka on ollut asunnoton vähintään vuoden tai toistuvasti asunnoton viimeisen kolmen vuoden aikana. Lisäksi pitkäaikaisasunnottomalla on asumista vaikeuttava sosiaalinen tai terveydellinen

ongelma tai heidän asunnottomuutensa on asumisratkaisujen toimimattomuuden tai tukipalvelujen puuttumisen vuoksi pitkittynyt. Pitkäaikaisasunnottomuuden tunnistaminen on erityisen haastavaa, sillä tunnistaminen vaatii perehtymistä asumishistoriaan ja syihin, jotka ovat johtaneet asunnottomuuteen. Tämän takia pitkäaikaisasunnottomuuden tarkat lukumäärät eivät ole täysin luotettavia, ja arvioidaan, että todellisuudessa pitkäaikaisasunnottomuus voi olla arvioitua yleisempää.

Kuntien ilmoituksen mukaan tehdyn asunnottomuuslaskennan mukaan Suomessa kaikista asunnottomista hieman yli neljännes on arvioilta pitkäaikaisasunnoton. Pitkäaikaisasunnottomuus on kuitenkin vähentynyt noin 70 % viimeisen 15 vuoden aikana. (ARA 2025.) Saaren (2015) mukaan pitkäaikaisasunnottomuutta voidaan pitää esimerkiksi äärimmäisestä huono-osaisuudesta Suomessa. Nuorten asunnottomuus on puolestaan tyypillisesti lyhytaikaista (Jokinen 2016). Ympäristöministeriön vuonna 2020 teettämän kyselytutkimuksen mukaan vastaajien asunnottomuutta kokeneiden nuorten asunnottomuuden keskimääräinen kesto oli kaksi kuukautta, mutta lähes kymmenellä prosentilla asunnottomuus on kestänyt yli vuoden. Suurimmalla osalla asunnottomuusjaksoja on ollut yksi, mutta joka neljännellä kaksi tai enemmän. (Aho, Myllymäki, Sandqvist & Strandell 2021).

Piiloasunnottomuus on asunnottomuuden muoto, joka ei näy rekistereissä. Voi esimerkiksi olla, että nuori asuu virallisesti lapsuudenkodissaan, mutta väkivallan uhan takia ei todellisuudessa vietä siellä juurikaan aikaa. Koska piiloasunnottomuus ei näy esimerkiksi rekistereissä, piiloasunnottomat jäävät usein yksin. Tällöin hän ei välttämättä saa apua tilanteeseensa, mikä taas voi johtaa asunnottomuuden pitkittymiseen tai altistaa erilaisella hyväksikäytölle. (Deleu, Schrooten & Hermans 2023.) Englanniksi sitä asunnottomuuden muotoa, jossa ihminen oleilee eri tuttavien ja sukulaisten luona lyhyitä aikoja kerrallaan, kutsutaan usein termillä ”sofa surfing” tai ”couch surfing”. Tutkimuksissa tätä termiä on käytetty sekä synonyyminä piiloasunnottomuudelle että yhtenä piiloasunnottomuuden alalajina. (Deleu ym. 2023.)

Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan jopa joka viides nuori on ”sohvasurffannut” ystävän tai tuttavan luona viimeisen vuoden sisällä (Curry, Morton, Matjasko, Dworsky, Samuels & Schlueter 2017). On epäilty, että usein tällaista ”sohvasurffausta” tekevä nuori ei välttämättä itse tiedosta sen olevan asunnottomuuden muoto, johon voisi saada tukea. Tästä syystä arvioidaan, että nuoret saattavat ottaa yhteyttä viranomaisiin vasta suhteellisen myöhään, kun tilanne on jo mennyt selvästi huonompaan suuntaan. Voi

myös olla tilanteita, joissa nuori kyllä ymmärtää tilanteensa olevan asunnottomuutta, mutta ei halua ottaa yhteyttä pelätessään asunnottomuuteen liitettyä stigmaa. (Deleu ym. 2023.)

Harter, Berquist, Titsworth & Brokaw (2005) pohtivat tutkimuksessaan stigmaa, eli sosiaalisten suhteiden rakennetta, joka tuottaa toiseuden tai huonommuuden määritelmiä. Stigma voi saada nuoren avun hakemisen sijaan piiloutumaan ja turvautumaan muihin selviytymiskeinoihin välttääkseen asunnottomuuteen liitettävän leiman. Asunnottoman ihmisen stereotypiaan liitetään usein tiettyjä ulkoisesti havaittavia piirteitä, kuten päihety mystila tai epäsiisti olemus. Takahashin (1997) mukaan näistä näkyvistä representatioista on tullut asunnottomuuden hallitseva stereotypia, jolloin stereotypiaan sopimatomat, ja sitä välttelevät nuoret pysyvät näkymättömissä. Näin ollen nuorten asunnottomuus ei välttämättä tule viranomaisten tietoon.

Asunnottomuus on lisääntynyt suurimmassa osassa Eurooppaa, ja Euroopan asumistilanteesta on käytetty sanaa asumiskriisi. Asumiseen liittyvä ilmiö, jossa asuntojen kysyntä ylittää tarjonnan, on nähtävillä lähes kaikkialla Euroopassa. (Foundation Abbé Pierre & FEANTSA 2025.) Sosiaalisen asuntokannan asuntoihin on tällä hetkellä valtavia jonoja. Esimerkiksi Ranskassa lähes kolme miljoonaa ihmistä on odotuslistalla, ja myös Italiassa ja Portugalissa tilanne on hyvin vaikea. Uusien sosiaalisten ja kohtuuhintaisten asuntojen tarjontaan kohdistuu huomattavaa painetta kaikkialla Euroopassa. Asuntoja tarvittaisiin lisää, mutta rakentaminen on hidastunut tai lopetettu monissa maissa hintojen nousemisen seurauksena. Suomi kuuluu niihin maihin, joissa uudisrakentaminen on vähentynyt, mutta Suomessa kuitenkin noin viidennes uudesta asuntotuotannosta on kunnallisten asuntoyhtiöiden tuottamia. (Housing Europe Observatory 2025.)

Asumiskriisi on kaiken kaikkiaan hyvin moninainen ilmiö. Esimerkiksi katuasunnottomuus on asunnottomuuden muodoista kaikkein marginaalisin, vaikkakin se on suurelle yleisölle tutuin ja median uutiskynnyksen todennäköisimmin ylittävä ilmiö. Laajempi asunnottomuuden määritelmä kattaa katuasunnottomuuden lisäksi esimerkiksi heikkotasoiset, kuten kosteusvaurioiset ja väliaikaiset asunnot sekä liian ahtaasti asumisen. (Niemi, Raitakari & Sudenkaarne 2025.) Asuntokriisi ja asunnottomuuden kasvu on huomattu myös EU-tasolla, ja sen eteen on viime vuosina alettu tekemään enemmän suunnitelmallista työtä. Koko Euroopassa on vuonna 2025 arvioitu olevan yli miljoona asunnotonta ihmistä. Lisäksi arvioiden mukaan jopa 70 miljoonaa ihmistä asuivat koh-

tuuttoman ahtaasti tai huonokuntoisissa tai muuten puutteellisissa asuinoloissa. (Foundation Abbé Pierre & FEANTSA 2025.)

Asumisen epävakaisuus sekä se, että asutaan aivan liian ahtaasti neliöiden ja ihmisten määrän suhteen, voi vaikuttaa negatiivisesti myös perheen koheesioon ja sosiaalisiin suhteisiin (Foundation Abbé Pierre & FEANTSA 2024). Asunnottomuus, jatkuva yöpaikan vaihtuminen sekä liian ahtaat asuinolot voivat johtaa lasten ja nuorten heikentyneisiin kognitiivisiin taitoihin (lukeminen, pitkäkestoinen muisti, keskittymiskyky). Tämä puolestaan vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi oppimiseen ja koulumenestykseen. Lisäksi koulunkäynti voi olla vaikeaa ja katkonaista jatkuvasti vaihtuvien majoitusten ja tulevaisuuden ennakoimattomuuden takia. (Niemi ym. 2025.)

2.2 Nuorten asuminen ja nuoruus elämänvaiheena

Nuoruudella tarkoitetaan elämänvaihetta lapsuuden ja aikuisuuden välissä. Nuoruus on terminä epämääräinen ja sidoksissa aikaan sekä paikkaan. Nuoruuden alkaminen tai loppuminen ei ole yksiselitteistä tai selkeärajaista (Furlong 2013). Suomessa nuorisolaki (1285/2016) määrittelee nuoreksi alle 29-vuotiaat, kun taas esimerkiksi YK ja WHO määrittelevät nuoriksi 15–24-vuotiaat (UN 2013). Tässä tutkielmassa tarkoitan nuorella 18–25-vuotiasta. Päätin tutkimuseettisistä syistä käsitellä tässä tutkielmassa vain täysi-ikäisiä nuoria, ja ylärajaksi valitsin 25 vuotta täyttäneet, sillä ARA on jo vuosikymmeniä käyttänyt asunnottomuuslaskennassaan nuoruuden yläikärajana 25 vuotta.

Tutkija J.J. Arnett on kuvannut ikävaihetta nuoruuden ja aikuisuuden välissä termillä ”orastava aikuisuus” (emerging adulthood). Nykyisin nuoruus on monissa yhteiskunnissa aiempaa pidempi vaihe. Nuorten itsenäistyminen on siirtynyt myöhäisemmäksi, mikä voidaan nähdä johtuvan esimerkiksi koulutuksen pidentymisestä, asumisen kustannusten noususta sekä siitä, että vanhemmiksi tullaan aikaisempaa myöhemmin. Nuorilla on siis pidempi siirtymävaihe nuoruuden ja ”täyden aikuisuuden” välissä, johon esimerkiksi itsenäinen asuminen, työpaikan ja perheen perustamisen nähdään kuuluvan. Orastavaa aikuisuutta elävä nuori tuntee tyypillisesti olevansa ikään kuin välitilassa, ei enää lapsi, muttei vielä ihan täysin aikuinenkaan. (Arnett 2023.)

Aikuisuuden viitenä suurena merkkipaaluna on historiallisesti pidetty opintojen loppuun saamista, työmarkkinoille siirtymistä, lapsuudenkodista lähtemistä, parisuhdetta ja vanhemmuutta (Shanahan, Porfeli, Mortimer & Erickson 2008). Se, mitä näistä pidetään kaikkein tärkeimpänä aikuisuuden merkinä, on kulttuurikohtaista. Suomessa itsenäistä asumista pidetään tärkeimpänä aikuisuuden merkinä, esimerkiksi työpaikkaa oleellisempänä. Samoin on myös muissa Pohjoismaissa sekä Alankomaissa. Esimerkiksi Italiassa tärkeimpänä aikuisuuden merkinä pidetään työpaikkaa, ja siellä onkin tyypillistä asua lapsuudenkodissa paljon Pohjoismaita myöhempään. (Isoniemi 2017, 82.)

Suomessa lapsuudenkodista itsenäistytään muuhun Eurooppaan verrattuna suhteellisen nuorena, ja tyypillisimmin suomalainen nuori muuttaa asumaan yksin 20–24 ikävuoden välillä. Naiset muuttavat asumaan yksin selvästi miehiä aikaisemmin. (Jokinen 2016.) Euroopassa on suuria eroja siinä, minkä ikäisenä lapsuudenkodista muutetaan omaan asuntoon. Vuonna 2013 ruotsalainen nuori muutti omaan asuntoon keskimäärin noin 20-vuotiaana, kun taas Slovakiassa lapsuudenkodista lähteminen tapahtui keskimäärin noin 10 vuotta myöhemmin. (Isoniemi 2018.) Yksinkertaistettuna on nähtävissä, että nuoret muuttavat asumaan itsenäisesti selvästi aikaisemmin niissä maissa, joissa asumista tuetaan. Lapsuudenkodista lähteminen on pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa laajojen etuuksien takia mahdollista myös opiskelijoille, osa-aikaisesti työskenteleville tai työvoiman ulkopuolella oleville. (Isoniemi 2017, 82.)

Kuitenkin viime vuosina esimerkiksi Ruotsissa nuorten itsenäinen asuminen on viivästynyt suurissa kaupungeissa, sillä asuntopulan ja korkeiden vuokrien takia sopivaa asuntoa on vaikea löytää (Lahtinen, Eerola, Kuronen & Ruonavaara 2024, 29). Yleisin syy nuoren omilleen muuttamisessa on halu itsenäistyä, muutto opiskelupaikan vuoksi sekä kumppanin kanssa yhteiseen asuntoon muuttaminen (Aho ym. 2021). On myös nuoria, jotka muuttavat omilleen, koska lapsuudenkodissa asuminen on mahdotonta tulehtuneiden perhesuhteiden, väkivallan uhan tai kodin ahtauden takia. Suomalaisessa kulttuurissa arvostetaan itsenäisyyttä, ja onkin melko harvinaista, että kerran lähdettyään nuori enää palaisi asumaan vanhempiansa luo muuten kuin väliaikaisesti, vaikka kokisi vaikeuksia tai jopa asunnottomuuden uhkaa. (Jokinen 2016, 5–6.)

Nuorten asumiseen vaikuttavat nuoruuteen tyypillisesti liittyvät suuret muutokset, kuten peruskoulun lopettaminen, mahdollinen ammattiin valmistuminen, jatko-opiskelu, työnhaku ja työelämään siirtyminen, muuttaminen lapsuudenkodista omaan kotiin, seurustelu, yhteen muuttaminen ja eroaminen. Isoon osaan näistä muutoksista liittyy kiinteästi

tarve vaihtaa asuinpaikkaa. Nuoret ovatkin kaikkein vilkkaimmin muuttava ikäryhmä, niin kuntien välillä kuin kunnan sisäisessäkin muutossa. Nuorten asumisratkaisuja ohjaavat nuoruudelle tyypilliset nopeatkin muutokset elämäntilanteissa sekä pienet ja epätasaiset tulot. (Kilpeläinen, Kostiainen & Laakso 2015, 7.) Nuoruuteen liittyykin tyypillisesti pienituloisuus, ja joka viides nuori kuuluu pienituloiseen kotitalouteen (Mikkola ym. 2024).

Nuoret muuttavat tyypillisesti opiskelun ja töiden perässä suuriin kaupunkeihin, joten pienten ja kohtuuhintaisten asuntojen kysyntä on kovaa erityisesti kasvukeskuksissa. Asuntomarkkinat ovat kiristyneet erityisesti pääkaupunkiseudulla, mutta myös muissa suurissa kaupungeissa, kuten Turussa ja Tampereella. (Aho ym. 2021.) Samaan aikaan kun työttömyys ja elämisen kustannukset ovat kasvussa ja sosiaaliturvaa on heikennetty. Nuoret ovat todennäköisimmin alttiita taloudellisille heilahteluille ja suhdannemuutoksille, sillä nuoret ovat yleensä pienituloisia ja haastavammassa asemassa työ- sekä asuntomarkkinoilla (Pleace & Bretherton 2013).

Vuonna 2021 ympäristöministeriön teettämän tutkimuksen mukaan neljännes suomalaisista nuorista kertoo selviytyvänsä asumisen kustannuksesta erittäin tai melko huonosti (Aho ym. 2021). Nuorten taloudellinen tilanne on kuitenkin heikentynyt vuoden 2021 jälkeen esimerkiksi asumistuen muutoksen myötä, joten on oletettavaa, että huonosti selviytyvien nuorten osuus on kasvanut. Tanskassa nuorten asunnottomuus on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2009 vuoteen 2019 (Nielsen & Hammerslev 2024). Ruotsissa on viime vuosina korostettu markkinavetoisia elementtejä asuntopoliitikassa, mikä seurauksena asumismenot ovat nousseet ja asuminen on eriarvoistunut. Asuntopoliitikka voi siis osaltaan olla lisäämässä tai vähentämässä segregatiota eli eri alueiden eriytymistä esimerkiksi tulotason mukaan. (Sutela, Charlesworth, Hyötyläinen, Lilius, Rasinkangas, Rosengren & Ruonavaara 2025.)

Pienituloisuuden lisäksi nuoruuteen liittyy tyypillisesti sosiaalisten verkostojen korostunut tärkeys. Ihmisillä on tarve kuulua ryhmään (Boyle ym. 2016), ja sosiaaliset verkostot eli yksilöiden ja ryhmien väliset sidokset, ovat tärkeitä ihmisen hyvinvoinnille (Lehto, Ojanen, Nieminen & Turpeenniemi-Hujanen 2017). Nuoruudessa ikätovereiden tärkeys ja vaikutus esimerkiksi käyttäytymiseen sekä nuoren tekemiin valintoihin korostuvat (Bukowski, Laursen & Rubin 2019). Ikätoverit ovat nuorille usein jopa vanhempiaikin tärkeämpiä, ja nuorten keskinäisissä suhteissa esiintyy vahvoja siteitä, normeja ja odotuksia (Korkiamäki 2013; Coleman 1988). Perinteisesti nuorten sosiaaliset verkostot

ovat koostuneet lähellä asuvista, samaa koulua tai samassa harrastuksessa olevista nuorista. Sosiaalinen media on kuitenkin mahdollistanut sen, että sosiaaliset verkostot ovat laajentuneet myös teknologiavälitteisiksi, ja nuori saattaa kokea nettiyhteisön jopa tärkeämmäksi kuin esimerkiksi kasvokkain tapaavan harrastusyhteisön. (Lehdonvirta & Räsänen 2011.)

Nuoret saavat tyypillisesti tukea ikätovereiltaan, joskin tytöt selvästi useammin kuin pojat (Korkiamäki 2013). Nuorten sosiaalisiin suhteisiin, kuten kaikkiin ihmissuhteisiin, voi kuitenkin hyödyn lisäksi liittyä myös haitallisia tekijöitä. Nuoret esimerkiksi kokeilevat ja käyttävät päihteitä tyypillisesti porukassa, joten kaveripiirin asenteilla ja normeilla voi olla joko päihdehäiriön riskiä lisäävä tai suojaava vaikutus. (Kosola, Niemelä & Niemelä 2018.) Nuoren kaveripiiri voi myös lisätä riskiä esimerkiksi uhkapelaamiseen, ja yleisesti sellaiset asiat, joista suurin osa nuoren ryhmästä osoitti pitävänsä, arvioitiin myös yksilöllisesti kiinnostavimmaksi, mikä viittaa ryhmänormin merkittävyyteen. (Sirola, Kaakinen, Savolainen, Paek, Zych & Oksanen 2021.)

3 ASUMISEN POLITIIKKA

3.1 Asuntopolitiikka

Asuntopolitiikka on hyvin riippuvainen yhteiskunnan tilasta ja muista politiikkatoimista. Asuntopolitiikkaan vaikuttavat esimerkiksi sosiaalipolitiikka, maapolitiikka, finanssipolitiikka, asuntomarkkinat, yhteiskunnan työllisyystilanne sekä yleinen väestönkehitys kuten syntyvyys, maahanmuutto ja muuttoliike Suomen sisällä. (Jauhiainen, Sihvonen, Räsänen, Veilahti, & Mikkola 2019, 10–13.)

Ihmisten asumista voidaan ohjata yhteiskuntapoliittisin linjavedoin. Esimerkiksi se, miten erilaisilla asuntopoliittisilla järjestelmillä tuetaan omistus- tai vuokra-asumista, vaikuttaa siihen, millaisen asumismuodon yksilö itselleen valitsee. Suomalaisille tyypillinen tavoite omistusasumisesta sekä itsenäisen asumisen maksimoiminen myös esimerkiksi vanhusten tai vammaisten kohdalla, on seurausta niin asuntopoliittisista kuin sosiaali- ja terveystalveluiden ratkaisuista. (Juhila, Jolanki & Vilkkö 2016, 22.)

Asuntopolitiikan keskeinen haaste on kysynnän ja tarjonnan epätasapaino. Kaupungistuminen johtaa siihen, että isoissa kaupungeissa asuntoja ei ole riittävästi tarjolla. Tämä puolestaan johtaa asuntojen ja vuokrien kallistumiseen. Asuntotuotannon tehostaminen on nähty keskeisenä asuntopolitiikan keinona, mutta esimerkiksi pääkaupunkiseudulla kysyntä on edelleen niin suurta, että se näkyy kalliina vuokratasona. (Jauhiainen ym. 2019, 12.)

Suomessa valtion tukeman asuntopolitiikan historia alkaa sotien jälkeisestä ajasta, jolloin asuntopula ja pienituloisuus vaativat valtiolta kiireellisiä toimenpiteitä. Asuntopolitiikkaa kuitenkin jatkettiin myös pahimman kriisin yli, mutta sitä toteuttavat organisaatiot ja sen sisältö kuitenkin muuttuivat vuosikymmenien aikana. Viimeisimpänä muutoksena vuonna 2025 lakkautettiin lähes parikymmentä vuotta toiminut Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). (Syrjänen 2012.) ARA toimi itsenäisenä valtion virastona, jolla oli erillinen rahasto, mutta vuoden 2026 alusta sen toiminta siirrettiin osaksi ympäristöministeriötä, Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselle (Varke). Varke jatkaa ARA:n työtä kohtuuhintaisen asumisen tukemiseksi ja myöntää esimerkiksi erilaisia valtion tukia ja avustuksia asuntojen rakentamiseen ja korjaamiseen. ARA:n lakkaut-

taminen on herättänyt huolta ja kritiikkiä valtion tukeman asuntokannan rakentamisen tulevaisuuden suhteen, sillä sen arvioidaan vähentävän valtion roolia kohtuuhintaisen asumisen turvaajana ja heikentävän asuntomarkkinoiden vakautta. Lisäksi valtion asuntorahasto sulautettiin muutoksessa osaksi valtion talousarvioon, jolloin säästöpainotukset koskettavat sitä aikaisempaa enemmän.

Julkinen hallinto tukee ihmisten asumista useissa Euroopan maissa, ja motiivit tukemisen takana on kaikilla melko yhtäläiset. Valtio tukee asumista, koska siten voidaan vähentää pienituloisten kotitalouksien asumismenoja ja näin mahdollistaa kohtuullinen asuminen kaikille kotitalouksille. Se, miten asumisen tukeminen käytännössä järjestetään, eroaa kuitenkin merkittävästi toisistaan. (Lahtinen ym. 2024.) Useassa maassa asuntojärjestelmä on rakennettu niin, että se suosii omistusasumista, kun taas vuokra-asuminen voi olla kallis ja epävarma asumismuoto. Se, että vuokralla asuvat maksavat asumisestaan omistusasukkaita enemmän, on asumisen eriarvoisuuden konkretisoitunut muoto. (Sutela ym. 2025.)

Suomalainen yhteiskunta tukee kansalaisten asumista eri tavoin. Asumisen kustannusten helpottamiseksi on mahdollisuus saada tukea esimerkiksi yleisenä asumistukena, opiskelijan opintotuen asumislisänä sekä eläkkeensaajan asumistukena. Vuonna 2024 noin 14 % suomalaisista sai yleistä asumistukea ja tavallisinta se oli 20–24-vuotiaille. Vuonna 2024 yleisen asumistuen saaminen oli kaikista Suomen kaupungeista yleisintä Turussa, jossa noin 23 % asukkaista sai yleistä asumistukea. Asumistuki kuitenkin muuttui kesällä 2025, ja opiskelijat siirrettiin yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisälle, joka tulee näkymään tilastoissa nuorten yleisen asumistuen saajien vähentymisenä. (Kansaneläkelaitos [Kela] 2025.)

Asumistukeen on oikeutettu silloin, jos ihmisellä on pienet tulot ja hän asuu vuokra-asunnossa, asumisoikeusasunnossa tai osaomistusasunnossa. Asumismenojen määrille on kuntakohtaiset ylärajat eli enimmäisasumismenot. Esimerkiksi Helsingissä yläraja asumismenoissa yhden ihmisen kohdalla on 563 euroa, ja Turussa 447 euroa kuukaudessa. Asumistukea heikennettiin kymmenellä prosenttiyksiköllä vuonna 2024 ja tällä hetkellä se voi olla korkeintaan 70 % asumismenoista. (Kela 2025.)

Asumista tuetaan julkisin varoin, jotta riittävä asumisen taso ja kohtuulliset asumiskustannukset pystytään turvaamaan kaikille, erityisesti pienituloisille kotitalouksille. Suomalaisen asuntopolitiikan tavoitteena on lisäksi asuntomarkkinoiden vakauden lisääminen. Asumistuki, asuntomarkkinat ja sosiaalipolitiikan luoma sosiaaliturva luovat koko-

naisuuden, joista kaikki vaikuttavat toisiinsa. Asumistukeen vaikuttavat sekä asunto-markkinoiden toiminta että sosiaaliturvan kokonaisuus. Toimivat asuntomarkkinat taas luovat edellytykset asumistuelle, ja julkisen talouden kantokyky sekä yleinen poliittinen ilmapiiri asettavat omat ehtonsa sosiaaliturvan ja asumistuen kehittämiseksi. (Jauhiainen ym. 2019, 12.)

Asuntopolitiikassa Euroopan sisällä on paljon kansallisia eroja, mutta viime vuosien yhdistävänä trendinä on havaittu valtion vetäytyminen asuntopolitiikasta ja markkinavetoisuuden korostuminen. Tämä on ongelmallista, sillä markkinavetoisuuden painottuminen näyttää johtavan asumisen eriarvoisuuden kasvuun. Haastavimmassa tilanteessa ovat eri tavoin haavoittuvat asukasryhmät, kuten nuoret, yksinhuoltajat ja asunnottomat. (Sutela ym. 2025.)

3.2 Asunnottomuuspolitiikka

Sosiologi Loïc Wacquantin mukaan tilanteessa, jossa kohtuuhintaisista asunnoista on pula ja asunnottomuus on nousussa, voidaan yhteiskunnan politiikkatoimet jakaa karkeasti kolmeen eri keinoon. Ensimmäinen vaihtoehto on yrittää ”sosiaalistaa” asunnottomia tiiviimmin yhteiskuntaan rakentamalla sosiaalista asuntokantaa ja tukemalla asumista taloudellisesti. Toinen vaihtoehto on ymmärtää asunnottomuus yksilön riippuvuuden tai sairauden seurauksena, ja sitä kautta nähdä asunnottomuus ikään kuin terveydellisenä ongelmana, jonka ratkaisu on yksilön ohjaaminen ”paremmalle” polulle. Kolmas vaihtoehto on tehdä asunnottomuudesta rangaistavaa ja ottaa käyttöön lakeja, jotka esimerkiksi kieltävät kerjäämisen, oleskelun tai nukkumisen julkisissa tiloissa. Tällöin virkavallalla on oikeus siirtää, sakottaa tai jopa vangita asunnottomia esimerkiksi kaupunkien keskustoissa. (Chioffi 2024; Wacquant 2009.) Suomessa asunnottomuuteen on vastattu pääasiassa toteuttamalla Wacquantin esittämää ensimmäistä vaihtoehtoa eli rakentamalla sosiaalista asuntokantaa ja tarjoamalla tukea asumiseen.

Huono-osaisuutta tutkiva Saari (2015) pitää asunnottomuutta mittarina julkisen vallan kyvystä hoitaa tehtäviään poikkeuksellisen vaikeassa tapauksessa. Pitkäaikaisasunnottomia, huono-osaisuuden ytimessä olevaa henkilöä, voidaan pitää ikään kuin peilinä, jota vasten on mahdollista tarkastella yhteiskuntaa ja sen sosiaalipolitiikkaa sekä erityisesti yhteiskunnan asunnottomuuden vastaista politiikkaa. (Saari 2015.)

Asunnottomuuden torjuntaa perustellaan esimerkiksi YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisella julistuksella, jossa artikla 25, kohta 1 julistaa jokaisella olevan oikeus elintäsoon, joka on riittävä turvaamaan terveyden, hyvinvoinnin, asunnon, ravinnon ja lääkintähuollon itselleen sekä perheelleen. Lisäksi Euroopan unionin vuonna 2017 perustamaa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria (eng. EPSR) voidaan tulkita niin, että nimenomaan valtiot ovat ensisijaisesti vastuussa asunnottomuuden ratkaisemisesta tarjoamalla suojaa, palveluita ja tuottamalla sosiaalista asuntokantaa. (Nielsen & Hammerslev 2024.)

Sosiaalisella asuntokannalla, tai sosiaalisella asuntotuotannolla (eng. social housing) tarkoitetaan asuntoa, joka on julkisilla varoilla tuettu, joka on julkisesti säännelty, ja joiden tuottaminen ja ylläpito on voittoa tavoittelematonta. Sosiaalisen asuntokannan asunnot ovat kohdennettu väestöryhmille, joiden on vaikea järjestää asumistaan yksityisten asuntomarkkinoiden kautta. Näiden asuntojen asukasvalinnan kriteerit ovat ennalta määritelty selvästi. Sosiaalinen asuntokanta on ilmiönä syntynyt nimenomaan kaikkein heikkolaatuisimmassa asumuksissa ja kaduilla asuvien ihmisten asuttamiseksi, joten asunnottomia asunnonhakijoita yleensä priorisoidaan hakijoiden joukosta. (Pleace, Teller & Quilgars 2011, 16, 55.)

ARA-indeksin mukaan Turku on viime vuosina noussut toiseksi korkeimpaan, ”melko kireään” markkinaluokkaan, mikä kuvastaa sosiaalisten vuokra-asuntojen kasvavaa kysyntää (Pitkänen, Koramo, Valtakari & Mäki 2023; ARA 2023). Tästä huolimatta Turku oli vuosina 2020–2022 Suomen ainoa suuri kaupunki, jossa ei rakennettu tai muuten hankittu lainkaan asunnottomille suunnattuja asuntoja (Pitkänen ym. 2023).

Suomessa on ollut vuosien 2008–2019 aikana kolme eri valtakunnallista asunnottomuuden vähentämisen ohjelmaa (PAAVO 1, PAAVO 2 & AUNE). Lisäksi vuoden 2019 hallitusohjelmassa asetettiin tavoitteeksi puolittaa asunnottomuus vuoteen 2023 mennessä, ja poistaa se kokonaan vuoteen 2027 mennessä. Kaikkien näiden ohjelmien toteutusta on ohjannut Asunto ensin -malli. Mallin mukaan ajatellaan, että asunto on jokaisen ihmisen oikeus, eikä esimerkiksi päihteettömyyden tulisi olla edellytys asunnon saamiselle. Malli haastaa kuntia ja järjestöjä kehittämään moniammatillista tukea asunnottomuuden tilanteissa, jossa esimerkiksi sosiaaliset, taloudelliset sekä terveydelliset ongelmat ovat kasautuneet. Asunto ensin -periaatteen mukaan asuminen ja palvelut erotetaan toisistaan ja asukkaan valinnanvapautta kunnioitetaan niin, ettei asunnon saamiseksi ole yksilöön kohdistuneita velvoitteita. (Granfelt 2022, 9.)

Ammattilaisilla on merkittävä rooli avun ja tuen saavutettavuudessa erityisesti nuoren asunnottoman kohdalla. Ammatillaiset voivat käyttää tietoaan sekä palvelujärjestelmästä että ihmisen yksilöllisestä tilanteesta ja ohjata asunnoton tarpeelliseen avun piiriin. Ilman asiantuntijan apua varsinkin nuoren on vaikea osata navigoida monimutkaisessa palvelujärjestelmässä, jolloin apu voi jäädä saamatta ja vaikeudet syventyä entisestään. (Nielsen & Hammerslev 2024.) Tanskalaisen tutkimuksen mukaan siihen, ketkä lähtevät hakemaan apua vaikuttaa esimerkiksi se, onko yksilöllä tietoa oikeuksistaan ja palvelujärjestelmästä sekä riittävät sosiaaliset ja taloudelliset resurssit (Hammerslev & Nielsen 2021).

Asunnottomuuspolitiikka määräytyy sekä asuntopolitiikan että sosiaalipolitiikan perusteella. Tutkimuksissa on löydetty yhteys hyvinvointivaltiomallien ja asunnottomuuden yleisyyden sekä siihen vastaamisen välillä. Stephensin ja Fitzpatrickin (2007) mukaan niissä maissa, joissa on kattava sosiaaliturvajärjestelmä ja vähemmän köyhyyttä, on myös vähemmän asunnottomuutta. Lisäksi näissä maissa asunnottomuus koskettaa pääosin vain hyvin pientä ryhmää, jolla on haastavia ja monisyisiä ongelmia. Niissä maissa, joissa sosiaaliturva on vähemmän kattava ja joissa on enemmän köyhyyttä, myös asunnottomuus on yleisempää ja suurempaa väestöryhmää koskettavaa. (Benjaminin 2024.)

Kuitenkin myös samojen hyvinvointivaltiomallien sisällä on eroavaisuuksia esimerkiksi asuntomarkkinoiden välillä. Pohjoismaissa esimerkiksi Tanska ja Suomi ovat säilyttäneet melko vahvan julkisen asuntotuotannon, kun taas Ruotsi on laajasti liberalisoinut julkisen asuntosektorinsa. Ruotsissa on otettu käyttöön voittoa tavoittelevia vuokramalleja, ja asuntotoimijat ovat saaneet mahdollisuuden valita asukkaansa. Tämän seurauksena sosiaalisesti marginalisoituneet ihmiset jäävät usein tuon asuntokannan ulkopuolelle. Ruotsissa on kuitenkin edelleen mahdollisuus saada asunto kunnan sosiaalipalveluiden kautta, mutta pysyvän asunnon saaminen vaatii usein tiukkoja käyttäytymisen ehtoja ja esimerkiksi päihteettömyyttä, mikä poissulkee monia apua tarvitsevia. (Benjaminin 2024.)

Yhdysvalloissa, esimerkiksi Texasissa ja Kaliforniassa, on useita lakeja, joiden epäsuorana tarkoituksena on vähentää asunnottomia ihmisiä katukuvasta. Esimerkiksi ajoneuvossa asuminen ja ”loitering” eli oleskelu ilman selvää syytä voivat olla sakon uhalla kiellettyjä. Lisäksi on havaittu, että osaa yleisesti voimassa olevista laeista sovelletaan valikoivasti juuri asunnottomiin, kuten lakia jalkakäytävän tukkimisesta tai julkijuopu-

misesta. (Chioffi 2024.) Euroopan maista Unkari on ottanut käyttöönsä vahvasti asunnottomuutta kriminalisoivan ratkaisun. Vuonna 2018 Unkarin perustuslakia muutettiin niin, että julkisten tilojen käyttäminen asumiseen on laissa kiellettyä. Asunnottomuutta yritettiin rajoittaa jo joitain vuosia aikaisemmin tekemällä esimerkiksi julkisissa tiloissa nukkumisesta kiellettyä, mutta ennen lakimuutosta sitä pidettiin rikoksen sijaan vain rikkomuksena. Vuoden 2018 jälkeen asunnottomuus on kuitenkin tehty laittomaksi ja seuraamuksena voi olla esimerkiksi pidätys, julkisista tiloista poistumaan pakottaminen tai omaisuuden tuhoaminen. (Faragó, Ferenczy-Nyúl, Kende, Krekó & Gurály 2022.)

Pohjoismaissa asunnottomuus nähdään tyypillisesti sosiaalisena ongelmana ja sosiaalipalvelukysymyksenä. Vaikka perustuslaissa on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon, ei se sisällä subjektiivista oikeutta pysyvään asuntoon. (Nielsen & Hammerslev 2024.) Suomessa vastuu asunnottomuuden ratkaisemiseksi on ensisijaisesti kunnilla ja hyvinvointialueilla, vaikka kuitenkin myös valtiolla on erilaisia asunnottomuuden torjumisen strategioita, jotka puolestaan ohjaavat kuntia ja hyvinvointialueita. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaalipalveluista ja asumien tukemisesta, jolloin esimerkiksi kriisimajoitus, asumisneuvonta ja päihde- ja mielenterveyspalvelut ovat hyvinvointialueiden vastuulla. Kunnat vastaavat kuitenkin edelleen asuntopolitiikasta, asuntotuotannosta sekä kaupunkisuunnittelusta. Koska käytännöt vaihtelevat alueittain, on asunnottoman nuoren tilanne osin riippuvainen siitä, missä kunnassa hän asuu.

3.3 Asunnottomuuden syyt

Asunnottomuus on moniulotteinen ilmiö, jonka syitä voidaan etsiä yksilöllisistä tekijöistä, sosiaalisista verkostoista sekä rakenteellisista tekijöistä. Se, mitä selitystekijää korostetaan, vaihtelee esimerkiksi aikakaudesta ja hallituksen koostumuksesta riippuen.

Yksilöllisillä tekijöillä tarkoitetaan sellaisia yksilön ominaisuuksia, valintoja tai elämänhallintaan liittyviä tilanteita, jotka vaikuttavat yksilön elämäntilanteeseen, käyttäytymiseen, ja asemaan yhteiskunnassa. Yksilöllisinä tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi päihde- tai peliriippuvuutta tai muita sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Taustalla voi olla myös jokin henkilökohtainen kriisi, joka vaikuttaa yksilön arkeen merkittävästi. Tällainen kriisi voi olla esimerkiksi työttömyys, sairastuminen, lähisuhdeväkivalta, läheisen kuolema, tai ero. (Niemi ym. 2025.) Myös esimerkiksi häätöön johtava häiriökäyttäytyminen on yksilöllinen tekijä. Häätö on yleisin asunnottomuuden laukaiseva

tekijä. Häätöjen määrä on ollut selvässä kasvussa, ja esimerkiksi vuonna 2024 häätöjä tuli ulosottoon yli kolmanneksen enemmän kuin vuonna 2022. Toteutuneiden häätöjen määrä esimerkiksi Helsingissä ja Vantaalla on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana lähes 200 prosenttia. Turussa toteutuneiden häätöjen määrä on kasvanut maltillisemmin, noin 16 prosenttia. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan tyypillisin häädetty on nuori, matalasti koulutettu Suomessa syntynyt mies. Vuonna 2024 joka viides häädön saanut oli alle 25-vuotias. Häädöt ovat lisäksi selvästi yleisempiä valtion tukemista vuokra-asunnoista kuin markkinaehtoisista vuokra-asunnoista. (Mahous, Seppä & Luotonen 2025.)

Kaikki asunnottomat eivät ole päihderiippuvaisia, mutta usein päihteet ovat olleet mukana vaikeuttamassa asumistilannetta tai asunnottomuuden seurauksena on alettu käyttämään päihteitä. Vuonna 2018 huumehoidon tiedonkeruuseen vastanneista asiakkaista reilu 10 prosenttia vastasi olevansa asunnottomia (Rönkä & Markkula 2020), mutta esimerkiksi Tammen ja kumppaneiden (2011) tutkimuksessa pääkaupunkiseudulla terveysneuvonta- ja avohoitopalveluiden asiakkaista jopa kolmasosa voitiin laskea kuuluvan asunnottomaksi (Ranta, Suvikari & Juhila 2017). On kuitenkin otettava huomioon, että nämä tilastot koskevat vain palveluiden piirissä olevia, eikä siksi anna luotettavaa kuvaa koko ilmiöstä. Kansainvälisissä tutkimuksissa asunnottomuuden ja päihdeongelman yhteys vaihtelee, mutta arvioiden mukaan 30–75 prosentilla asunnottomista on päihdeongelma (Palepu, Patterson, Moniruzzaman, Frankish & Somers 2013).

Mielenterveyden haasteet, kuten masennus ja ahdistuneisuus, ovat yleistyneet nuorten keskuudessa viime vuosikymmeninä (Wyn 2022; Goodwin, Dierker, Wu, Galea, Hoven & Weinberger 2020). Se, missä määrin mielenterveyshaasteet ovat yksilön ominaisuuksia ja missä määrin rakenteellinen ongelma, ei ole täysin yksiselitteistä. Hyvän mielen-terveyden edellytyksenä on se, että ihmisen inhimilliset perustarpeet, kuten riittävä toimeentulo ja turvallinen toimintaympäristö, tulevat tyydytetyiksi (Honkatukia ym. 2025). Asunnottomana nuorella ei todennäköisesti ole riittävää toimeentuloa tai turvallista toimintaympäristöä, joka voi selittää mielenterveyshaasteiden yleisyyttä asunnottomien nuorten parissa.

Kuitenkin myös näitä yksilöllisiä tekijöitä voidaan tulkita rakenteellisina. Yksilön päihdeongelma on mahdollista tulkita riittämättömänä tai toimimattomana päihdepalvelun ongelmana. Lisäksi esimerkiksi päihteiden käyttö tai mielenterveysongelmat voivat olla

sekä syy että seuraus asunnottomuudesta (Piat, Polvere, Kirst, Voronka, Zabkiewicz, Plante & Goering 2014).

Sosiaaliset verkostot ovat tärkeässä osassa nuorten itsenäisen asumisen onnistumisessa. Sosiaaliset verkostot, esimerkiksi ystävät, tuttavat ja perhe, muovaavat nuoren sosio-ekonomista asemaa ja nuoren suhdetta instituutioihin. Lisäksi ne tarjoavat merkittäviä aineellisia ja aineettomia resursseja, kuten tietoa palvelujärjestelmästä, muuttoapua tai mahdollisuuden saada apua vuokravakuuden maksamisessa. Usein sosiaaliset verkostot tukevat nuoren itsenäistä asumista, mutta ne voivat myös lisätä asumisen epävakautta ja syventää esimerkiksi päihdeongelmaa. (Natalier & Johnson 2011). Erityisen heikossa asemassa ovat ne nuoret, joiden asuinpaikka ja sitä myötä ympärillä olevan aikuiset ovat vaihtuneet useasti. Vakaat, pysyvät suhteet aikuisten kanssa voi toimia nuorella asunnottomuudelta suojaavana tekijänä. Sijaishuollosta itsenäistyvät nuoret ovat kohonneessa riskissä sille, että itsenäistyminen tapahtuu äkillisesti ja heikosti suunnitellusti. (Dokkedal, Niemi, Freysteinsdóttir, Mølholt, Bengtsson, Paulsen, & Sigurðardóttir 2025.)

Toinen ryhmä, joilla on kohonnut riski joutua asunnottomaksi, on vankilasta vapautuvat nuoret. Kansainvälisissä tutkimuksissa vangeista asunnottomia on keskimäärin noin kolmannes, mutta osuus vaihtelee eri maiden välillä noin viidestä prosentista jopa 80 prosenttiin. Vankilasta vapautuneet vangit ovat riskissä joutua asunnottomaksi, vaikka heillä olisi ollut asunto ennen vankeutta. Suomessa vuonna 2019 vapautuneista vangeista hieman vajaalla kolmasosalla arvioitiin puuttuvan asunto vapautuessaan. (Aaltonen, Kivivuori, Tyni, Lehti & Virtanen 2021.)

Sosiaalisilla verkostoilla on tärkeä rooli vankilasta vapauduttua. Esimerkiksi väliaikaisen yöpymispaikan, työpaikan tai oman vuokra-asunnon saaminen voi olla riippuvainen sosiaalisista verkostoista. Sosiaaliset verkostot voivat toimia uusintarikollisuutta ehkäisevänä tekijänä, mutta toisaalta yli puolet nuorista vangeista kertovat, että heitä on houkuteltu ja painostettu rikosten tekemiseen ystävien tai tuttavien toimesta. (Saartenoja, Tanskanen, Suonpää, Raeste & Kivivuori 2026.)

Rakenteellisia tekijöitä ovat ne yhteiskunnan ja yhteisöjen tason taloudelliset, sosiaaliset, poliittiset ja kulttuuriset rakenteet, jotka vaikuttavat yksilöiden toimintaan ja asemaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi taloudellinen eriarvoisuus, asuntomarkkinoiden toiminta, sosiaali- ja terveyspalveluiden riittävyys ja saavutettavuus sekä syrjintä. Lisäksi esimerkiksi byrokraattiset haasteet sekä hyvinvointialueuudistuksen tuomat muutokset ovat rakenteellisia tekijöitä. (Niemi 2025.) Asunnottomuustutkimuksen yh-

teydessä on argumentoitu, että rakenteelliset tekijät tekevät asunnottomuuden yhteiskunnassa mahdolliseksi, ja yksilölliset tekijät pikemminkin ohjaavat sitä, jotka yksilöt joutuvat asunnottomuuden kohteeksi (Fitzpatrick 2005; Niemi 2026).

Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna yleisin syy asunnottomuuteen on yksinkertaistettuna kohtuuhintaisten asuntojen puute (Viitanen 2015). Euroopassa asuntojen hinnat ovat nousseet jopa 50 prosenttia verrattuna 2010-lukuun, ja samalla vuokrataso on noussut selvästi. Tämän ohella yleinen hintataso on kasvanut inflaation myötä. (Eurostat 2024.) Uusien sosiaalisten ja kohtuuhintaisten asuntojen tarjontaan kohdistuu huomattavaa painetta kaikkialla Euroopassa. Asuntoja tarvittaisiin lisää, mutta rakentaminen on hidastunut tai lopetettu monissa maissa hintojen nousemisen seurauksena. Suomi kuuluu niihin maihin, joissa uudisrakentaminen on vähentynyt, mutta Suomessa kuitenkin noin viidennes uudesta asuntotuotannosta on kunnallisten asuntoyhtiöiden tuottamia. (Housing Europe Observatory 2025.)

Asumistuesta huolimatta on laajalti tiedostettu ongelma, että monissa kunnissa ei ole joko riittävästi, tai ollenkaan, vuokra-asuntoja, joiden kustannukset mahtuisivat Kelan enimmäisasumismenoihin. Niissä kunnissa, jossa asunnottomuus oli kasvanut (sisältäen kaikki suuret kaupungit Lahtea lukuun ottamatta), pääasiallisiksi syiksi kasvuun kerrottiin olevan pienten ja kohtuuhintaisten asuntojen puute, heikennykset Kelan tuissa sekä nousseet asumis- ja muut elinkustannukset. (ARA 2025.) Esimerkiksi Helsingissä kaupungin vuokrataloyhtiöllä on asunnonhakijoita keskimäärin kolme kertaa enemmän kuin asuntoja on saatavilla ja hakijoista yli puolet on arvioitu olevan erittäin kiireellisessä tilanteessa (Mäki & Rask 2023). Myös maailmanlaajuisesti tarkasteltuna yleisin syy asunnottomuuteen on yksinkertaistettuna kohtuuhintaisten asuntojen puute (Viitanen 2015).

Kun nämä yksilölliset, sosiaaliset ja rakenteelliset tekijät kasautuvat, saattaa niiden yhteisvaikutuksesta seurata asunnottomuutta. (Kaakinen & Turunen 2024.) Viime vuosien lisääntyntä asunnottomuutta on tyypillisesti selitetty muun muassa sosiaaliturvan heikennyksillä, asuin- ja elinkustannusten nousulla, työttömyyden kasvulla sekä päihde- ja mielenterveysongelmien lisääntymisellä (Varke 2025). Asunnottomuuden vähentäminen ja ennaltaehkäisy on mahdollista yhdistämällä sekä asuntopoliittisia että sosiaalipoliittisia toimia. Pääasialliset toimenpiteet asunnottomuuden vähentämiseksi voidaan nähdä riippuvan siitä, pidetäänkö oleellisempana tekijänä yksilöllisiä, sosiaalisia vai rakenteellisiä syitä. (Kaakinen & Turunen 2024.)

4 TUTKIMUSASETELMA

Tämän tutkielman tarkoituksena on saada lisää tietoa nuorten asunnottomuudesta ilmiönä sekä asunnottomuuspalveluiden ja palvelujärjestelmän toimivuudesta työntekijöiden näkökulmasta. Tutkielma liittyy TurVa-hankkeeseen (Turku ja Varha yhdessä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi), joka on ympäristöministeriön rahoittama hanke. Kyseinen hanke on käynnissä Turussa vuosina 2025–2027. Olin syksyllä 2025 yhteydessä hankkeen vastuuhenkilöön ja tarjosin mahdollisuutta tehdä pro gradu -tutkielmani toimeksiantona hankkeelle. Kaikki teksti, tulkinnat ja havainnot ovat kuitenkin omiani.

Tutkielman tarkoituksena on saada selville, mitkä tekijät selittävät nuorten asunnottomuutta ja sen yleistymistä viime vuosina ja miksi nuorten asunnottomuus on yleisintä juuri Turussa. Lisäksi tutkielmassa tuodaan esille asunnottomuuden parissa työskentelevien ammattilaisten esittämiä muutosehdotuksia palvelujärjestelmään niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mistä turkulaisten nuorten asunnottomuus johtuu?
2. Mitä palvelujärjestelmässä pitäisi tehdä toisin, jotta asunnottomia nuoria voitaisiin tukea paremmin?

4.1 Aineisto

Aineistoni koostuu neljästä yksilöhaastattelusta ja yhdestä kahden hengen ryhmähaastattelusta, ja haastattelut toteutettiin keväällä 2026. Halusin tutkielmassani haastatella työntekijöitä eri sektoreilta. Kaikki eivät virallisesti tee työtä juuri nuorten asunnottomuuden parissa eivätkä välttämättä edes vain asumisen tai vain nuorten parissa, mutta jokainen haastateltava kohtaa työssään nuorten asunnottomuutta tavalla tai toisella, vähintään satunnaisesti. Koska tutkielmassani on kiinnostuttu erityisesti Turusta, kaikki haastateltavani olivat turkulaisia.

Haastateltavien etsimiseen ja tavoittamiseen sain apua TurVa-hankkeen projektikoordinaattorilta, jonka kanssa ideoimme mahdollisia tahoja, joiden työntekijöillä voisi olla kiinnostavaa sanottavaa nuorten asunnottomuuteen. Hän antoi minulle mahdollisten haastateltavien yhteystietoja, ja otin heihin yhteyttä sähköpostilla, jossa kerroin tutkielmastani ja hankkeesta. Osa näistä mahdollisista haastateltavista antoi minulle seuraavan

mahdollisen haastateltavan yhteystiedot, joten haastateltavien rekrytoimisessa toteutui myös ns. lumipalloeefektiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86). Asunnottomuuspalveluiden järjestelmä koostuu monenlaisista toimijoista eri sektoreilla, ja haastateltavani edustavat sekä julkista, yksityistä että kolmatta sektoria. Haastattelin kahta asumisen asiantuntijaa, sekä julkisen että kolmannen sektorin nuorten tukemisen asiantuntijaa, yksityisen vuokranantajan edustajaa ja terveydenhuollon edustajaa.

Haastatteluista kolme toteutettiin paikan päällä haastateltavan työpaikalla, yksi videohaastatteluna ja yksi puhelinhaastatteluna. Haastattelut kestivät keskimäärin noin 50 minuuttia, lyhin 35 minuuttia ja pisin 70 minuuttia. Haastattelut olivat puolistrukturoituja ja teemahaastatteluja, ja ennen haastatteluiden toteuttamista olin luonut haastattelurungon (liite 1), jota hyödynsin kaikissa haastatteluissa. Haastattelurunkoon loin yläotsikot ”arki”, ”palvelujärjestelmä”, ”vuorovaikutus” ja ”kehitysehdotukset”, joiden alle listasin otsikkoon sopivia kysymyksiä. Haastattelutilanteessa etenin pääosin haastattelurunkoni mukaisesti, aloittaen ensimmäisen yläotsikon kysymyksistä, mutta keskustelun yhteydessä kysymysten järjestys tyypillisesti muuttui hieman ja uusia kysymyksiä syntyi haastateltavan vastauksien perusteella.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Litteroinnissa ei otettu huomioon sellaisia yksityiskohtia, joista työntekijän, työpaikan, tai nuoren olisi voinut tunnistaa, ja sen lisäksi litteroinnin ulkopuolelle jäivät täysin aiheeseen liittymättömät keskustelut. Aineiston pituus Word-tiedostossa oli noin 50 sivua, kun fonttikoko oli 12 ja riviväli 1,15. Litteroinnin jälkeen aloin teemoittelemaan haastattelun sisältöjä kahden pääkategorian alle: nuorten asunnottomuutta selittäviin tekijöihin ja muutosehdotuksiin. Asunnottomuutta selittävät tekijät jaoin vielä kolmeen alaluokkaan, yksilölliset tekijät, sosiaaliset verkostot ja rakenteelliset tekijät.

Tutkimusmenetelmänä käytin sisällönanalyysia, joka on laajasti käytetty menetelmä laadullisessa tutkimuksessa (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022). Tarkoitukseni oli kerätä tietoa työntekijöiden kokemuksista nuorten asunnottomuudesta ja sitä kautta saada ymmärrystä nuorten asunnottomuudesta ilmiönä. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan tarkoituksena on pyrkiä kuvaamaan ja selittämään

ilmiötä, eli tässä tutkielmassa nuorten asunnottomuutta. On siis merkityksellistä, että henkilöt, jotka osallistuvat haastatteluun tietävät nuorten asunnottomuudesta ja heillä on ymmärrystä nuorten tilanteista sekä heidän kanssaan työskentelemisestä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85.)

4.3 Tutkimusetiikka

Tässä tutkielmassa käsitellään sensitiivistä aihetta, nuorten asunnottomuutta. Alun perin tutkielmassani oli tarkoituksena haastatella niitä turkulaisia nuoria, jotka ovat joskus itse kokeneet asunnottomuutta tai ovat tällä hetkellä asunnottomia. Nuorten tavoittaminen ja erityisesti haastatteluun suostuvien nuorten löytäminen osoittautui kuitenkin hyvin haastavaksi. Otin yhteyttä lukuisiin nuorten tukemiseen suunnattuihin tai asumisen tukemiseen keskittyviin järjestöihin ja tahoihin, mutta viikkojen yrittämisen jälkeen vain yksi ikäryhmään sopiva nuori oli ilmoittanut halukkuudestaan osallistua haastatteluun. Myöhemmin nuori kuitenkin muutti mieltään, eikä haastattelua tapahtunut.

Haastatteluun lähtevien nuorten löytämisen vaikeus voi kertoa esimerkiksi stigmasta, jolloin haastatteluun ei haluta osallistua, koska nuori ei halua tulla leimatuksi asunnottomaksi. Nuori saattaa haastattelun anonyymiydestä huolimatta pitää osallistumista liian suurena sosiaalisena riskinä. On myös mahdollista, että koska nuorten asunnottomuus on usein piiloasunnottomuutta, joka jää palvelujärjestelmältä yleensä piiloon, haastattelukutsuni ei kohdannut nuoria, jotka eivät ole palvelujärjestelmän piirissä. Tästä syystä käsittelen nuorten asunnottomuutta heitä kohtaavien työntekijöiden näkökulmasta, vaikka olisi tärkeää, että myös nuorten omat kokemukset ja oma ääni tulisivat kuulluksi.

Vaikka tutkielmassa ei haastateltu nuoria itseään, monet työntekijöiden kertomukset perustuivat kuitenkin nuorten kokemuksiin ja kertomuksiin, ja saattoivat sisältää arkaluonteista tietoa. Litterointivaiheessa poistin aineistosta kaikki sellaiset yksityiskohdat, joista työpaikan, työntekijän tai nuoren olisi voinut tunnistaa. Kasvokkain toteutuneissa haastatteluissa annoin sekä tietosuojaalomakkeen että suostumuslomakkeen haastateltavalle luettavaksi tapaamisen alussa, jonka jälkeen kävimme sen suullisesti läpi haastateltavan kanssa. Lopuksi haastateltavat allekirjoittivat lomakkeet. Videopuhelu- ja puhelinhaastatteluja varten olin lähettänyt lomakkeet sähköpostilla haastateltavalle jo etukäteen ja haastattelun alussa varmistin, että he olivat lukeneet ja ymmärtäneet ne. Annoin

myös mahdollisuuden kysymyksille, jonka jälkeen haastateltavat antoivat suullisen suostumuksensa haastatteluun.

Olen tutkielmaa tehdessäni hyödyntänyt tekoälysovellus ChatGPT:tä lähdeaineiston etsimiseen ja aikaisemman tutkimuksen kartoittamiseen, artikkelien ja lukujen tiivistämiseen sekä vieraskielisen aineiston kääntämiseen. Olen itse tarkastanut tekoälyn antamat ehdotukset ja otan vastuun niiden oikeellisuudesta.

5 TULOKSET

5.1 Yksilölliset tekijät

Haastateltujen ammattilaisten, eli kahden asumisen asiantuntijan, kahden nuorten tukemisen asiantuntijan, yksityisen vuokranantajan edustajan sekä terveydenhuollon edustajan mukaan he eivät tyypillisesti kohdanneet asunnottomia tai asunnottomuusuhan alla olevia nuoria joka päivä, mutta pääasiassa kuitenkin viikoittain. Joskus tällaisia nuoria oli lyhyen ajan sisään useita, mutta toisinaan, esimerkiksi kesällä, saattaa olla kuukausienkin tauko asunnottomuuteen apua hakevista nuorista. Työntekijöiden kohtaamista nuorista selvästi pääosa kuuluu Ympäristöministeriön luokittelun perusteella ryhmään neljä eli siihen asunnottomuuden muotoon, jossa asutaan väliaikaisesti tuttavien tai sukulaisen luona (Ympäristöministeriö 2026.)

Nuorten tilanteet ovat keskenään hyvin erilaisia, mutta haastatteluissa tuli toistuvasti esiin tiettyjä tapahtumia tai tilanteita, jotka voivat edustaa tyypillistä nuoren tilannetta. Asunnottomuuden ja avun hakemisen laukaiseva tekijä on usein häätö, ero avopuolisosta tai riita perheenjäsenten tai ystävän kanssa, jonka luona nuori on asunut virallisesti tai epävirallisesti. Nuori on tyypillisesti työtön tai opiskelija, joka on jäänyt opinnoissaan jälkeen, mutta usein kuitenkin käyttänyt kaikki opintotukikuukautensa. Mielenterveyden haasteet liitetään lähes aina nuoren tilanteeseen tai jos niitä ei vielä ennen asunnottomuutta ole ollut, on asunnottomuus itsessään mielenterveydelle hyvin kuormittavaa (esim. Piat ym. 2014).

Haastatteluissa kävi monin tavoin ilmi nuoren aikuisuuden erityisyys. Nuorten elämäntilanteet ovat usein aikuisia epävakaampia. Nuoruuteen liittyy tyypillisesti suuria elämänmuutoksia, kuten opintojen alkaminen tai loppuminen, omilleen muutto, työuran aloittaminen ja muuttuvat ihmissuhteet. Mielenpitoet, suunnitelmat, haaveet ja tilanteet muuttuvat nopeasti. Työntekijät kokivat, että nuorten kohdalla muutoksia voi tapahtua hyvinkin nopeasti esimerkiksi parisuhteissa tai ystävyysuhteissa tai opiskelu- ja paikkakuntahaaveissa. Tilanteiden nopea muuttuminen nähtiin sekä negatiivisena että positiivisena asiana. Kaverin luona asunut nuori saattaa riitautua tämän kanssa, ja uusi yöpaikka pitäisi löytää välittömästi. Toisaalta esimerkiksi asumisneuvontaan hakeutunut nuori saattaa vastata työntekijän tiedusteluun viikon päästä kertoen, että onkin päättänyt

palata lapsuudenkotiinsa, muuttanut yhteen kumppaninsa kanssa tai saanut työpaikan toisesta kaupungista.

Orastavan aikaisuuden merkkejä nousi esille haastatteluissa. Itsenäistyvä nuori kokee usein tarvetta pärjätä itse, vaikka hänellä ei välttämättä olisi tarvittavia tietoja asumisen perusedellytyksistä kuten laskujen maksamisesta, vakuutuksien ottamisesta tai tukien hakemisesta. Haastateltavat kokivat, että monilla nuorilla on puutteelliset tiedot esimerkiksi siitä, miten vapaita asuntoja etsitään tai miten niitä haetaan, millaisia maksuja asumiseen liittyy vuokran lisäksi ja mistä voi hakea apua, jos itsenäinen asuminen tuntuu haastavalta. Haastateltavat korostavat nuorten yksilöllisiä tilanteita, mutta monet toivat esille sen, että nuorelle on melko tyypillistä se, että omatoimisuus on vanhempia ihmisiä heikompaa, ja nuori tarvitsee kannustusta, muistuttelua ja yksinkertaistettua käytännön apua.

Suomessa asumisen itsenäisyys, ja yksin pärjäämisen ihanne on ollut vahva kautta aikojen, ja suurin osa nuorista aikuisista haluaa asua itsenäisesti (Leinamo ym. 2024). Yleensä muutto lapsuudenkodista omaan kotiin tapahtuu hyvässä yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa, mutta haastateltavien mukaan välillä nuoren ja vanhemman välit ovat haastavat, ja lapsuudenkodista lähteminen on voinut tapahtua ”ovet paukkuen”. Vuonna 2021 noin joka kymmenes omaan kotiin muuttanut nuori kertoi muuton syyksi sen, ettei lapsuudenkodissa asuminen ollut enää mahdollista. Näistä nuorista yli puolet kertoi lapsuudenkodissa asumisen mahdottomuuden syyksi ristiriidat vanhempien kanssa. (Aho ym. 2021.)

Vanhempiin tukeutuminen ei välttämättä ole mahdollista hankalan tai turvattoman suhteen takia, mutta myös siksi, että välimatka saattaa olla pitkä. Turku on muuttovoittokunta ja Turkuun muuttaa paljon nuoria opintojen ja töiden perässä. Lisäksi haastateltavat arvioivat, että isot kaupungit houkuttelevat nuoria, vaikka heillä ei etukäteen olisi sinne mitään yhteyksiä tai velvollisuuksia. Nuorten kanssa työskentelevät haastateltavat kertoivat, että nuoret tarvitsevat tyypillisesti paljon muistuttelua ja omatoimisuus ja itseohjautuvuus on usein haastavaa nuorelle. Tuoreen tanskalaisen tutkimuksen mukaan pohjoismainen hyvinvointivaltio ja sen sosiaalijärjestelmä perustuvat ajatukseen, että kansalainen ymmärtää oikeutensa, osaa hakea tukea ja noudattaa digitaalisia ilmoituksia ja määräaikoja. Todellisuudessa varsinkin nuorten asunnottomien kohdalla elämäntilanne on usein kaottinen eivätkä nämä edellä mainitut kohdat toteudu. Tutkimuksessa asunnottomat nuoret oli jaettu korkean oikeustietoisuuden omaavien ja matalan oikeus-

tietoisuuden omaavien ryhmään. Korkean oikeustietoisuuden omaava nuori ymmärtää oikeutensa ja tietää mistä hakea tukea, kun taas matala oikeustietoisuus on epävarmuutta omista oikeuksista, pelkoa tai epäluottamusta viranomaisia kohtaan ja uskoa siitä, ettei ole oikeutettu apuun. Tuen saaminen siis edellyttää usein aktiivisuutta ja valmiuksia, joita kaikilla nuorilla ei ole. (Nielsen & Hammerslev 2024.)

Haastateltavien mukaan tyypillisesti asunnottomuuden alussa nuori on tarmokas, aktiivinen ja haluaa edistää asioita. Jos asunnon saamisessa kuitenkin kestää kauan, nuori usein lamaantuu tilanteeseen. Tällainen voi olla esimerkiksi tilanne, jossa nuorella ei ole luottotietoja. Toivottomuus ja pitkä odottaminen saattaa haastateltavien mukaan pahimmillaan johtaa siihen, että nuori katkeroituu yhteiskuntaa kohtaan. Jos asuntoa ei ole eikä sitä tunnu saavan mistään, voi nuoren asenne muuttua ikään kuin välinpitämättömäksi kaikkea muutakin kohtaan. Tämä voi johtaa esimerkiksi holtittomaan päihteiden käyttöön, kun nuori kokee, ettei hänellä ole mitään syytä olla raitis, kun asuntoa ei kuitenkaan tule saamaan. Ilmiössä voi olla osin kyse sosiaalisesta vetäytymisestä. Kallio, Hautala & Erola (2020) käsittelevät sosiaalista vetäytymistä suhteessa nuorten toisen asteen koulutukseen, mutta sitä voi käsitellä myös suhteessa asunnon saamiseen. Kun nuori kokee, ettei hänellä ole keinoja saada asuntoa, hän vähitellen luopuu sen tavoittelusta.

Kaikki asunnottomuutta tai sen uhkaa kohtaavat nuoret eivät käytä päihteitä, mutta päihteet tulivat esille kaikissa haastatteluissa, ja työntekijät esittivät huolensa nuorten päihdeongelmista. Haastatteluissa ilmeni myös työntekijöiden kokemus tilanteen huonontumisesta. Tällä hetkellä päihteisiin liittyvien ongelmien arvioidaan olevan vakavampia kuin vuosia tai vuosikymmeniä sitten. Pitkään hoitoalalla ollut työntekijä koki, että esimerkiksi 20 vuotta sitten suurin osa päihdeongelmaisista nuorista käyttivät pääasiallisesti alkoholia, kun tällä hetkellä vain alkoholin käyttäminen on melko harvinaista. Hänen mukaansa enemmistö päihdeongelmaisista nuorista käyttääkin alkoholin lisäksi tai sen sijaan jotain huumetta.

Jätevesitutkimuksen mukaan esimerkiksi stimulanttihuumeiden käyttö on yli nelinker- taistunut reilussa kymmenessä vuodessa (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos [THL] 2026). Myös vuokranantajatahoa edustava haastateltava koki, että esimerkiksi 10 vuotta sitten nuorten asumisen ongelmat olivat vähemmän vakavia, esimerkiksi ilmoitukset naapureita häiritsevistä päihdekäytöksestä olivat tyypillisesti ”melko viattomia kotibi- leitä”, mutta tällä hetkellä ongelmatilanteet ovat sävyiltään vakavampia.

Suomalaiset nuoret käyttävät alkoholia selvästi vähemmän kuin aikaisemmat sukupolvet, mutta samaan aikaan huumausaineiden kokeilu ja käyttö on yleistynyt kaikissa ikäryhmissä, erityisesti nuorilla. Suurin muutos on tapahtunut kannabiksen käytössä, sillä se on yleistynyt etenkin nuorten miesten kohdalla. (Karjalainen 2023.) On siis nähtävissä, että samalla kun nuorten raittius on yleisempää kuin aikaisemmin, myös huumeiden käyttö on yleistynyt nuorten keskuudessa. Päihdeongelmien riski on suurentunut niillä nuorilla, joilla on mielenterveysongelmia, jotka aloittavat päihdekokeilut jo nuorena ja joiden vanhemmilla on päihdehäiriö (Kosola ym. 2018). Yksilötason lisäksi päihdekäyttäytymiseen vaikuttavat siis myös sosiaaliset verkostot.

Nuoren tilanteeseen saattaa liittyä myös fyysisiä ja kognitiivisia erityispiirteitä. Pitkään jatkunut huoli taloudellisesta pärjäämisestä syö yksilön voimavaroja, jolloin kyky tehdä harkittuja ja pitkäkantoisia valintoja heikkenee. Se voi näyttäytyä ulkopuoliselle täysin irrationaalisena toimintana, esimerkiksi koulun keskeyttämisenä tai pikavipin ottamisena, jolloin tilanne heikkenee entisestään. (Kallio ym. 2020.) Ihmisen aivot kehittyvät vielä noin 25-vuotiaaksi asti, ja erityisesti kyky tehdä tarkkaan harkittuja, kauaskantoisia valintoja on usein nuorilla vielä osittain kesken (Milevsky 2015). Itsenäisyyden harjoittelu, niukkuuden vaikutus yksilön kognitiivisiin kykyihin, sosiaalinen paine sekä mahdolliset mielenterveyteen tai päihteisiin liittyvät ongelmat voivat johtaa nuoren valintoihin, jotka työntekijälle näyttäytyvät käsittämättöminä, kuten pikavipin ottamisena tai yli varojen elämisenä.

Pikavipit tai muut impulsiiviset ostokset voivat johtaa maksuhäiriömerkintään. Maksuhäiriömerkintöjen määrä on ollut kasvussa viimeisen viiden vuoden aikana, ja erityisen suuri kasvu on ollut nuorten kohdalla. Ensimmäisen maksuhäiriömerkinnän saaneiden nuorten määrä on kasvanut merkittävästi viimeisen kolmen vuoden aikana, ja 20–24-vuotiaiden maksuhäiriömerkinnät ovat lisääntyneet lähes 65 %. Joka kymmenellä kyseiseen ikäryhmään kuuluvalla miehellä on vähintään yksi maksuhäiriömerkintä. (Asiakastieto 2025; Asikainen & Poutiainen 2025.)

Muutamassa haastattelussa nousi esille myös se, että tämänhetkinen tilanne esimerkiksi työttömyyden ja leikkausten suhteen aiheuttaa sen, että nuoret ovat aikaisempaa toivotomampia tulevaisuuden ja avun saamisen suhteen. Nuorella saattaa olla ennako-oletus siitä, ettei apua kuitenkaan saa. Tällöin hän päätyy hakemaan apua vasta siinä tilanteessa, kun hän ei enää yksinkertaisesti selviä ilman. Tuoreen Nuorisobarometrin mukaan nuorten usko maailmaan on romahtanut, ja vuonna 2025 vain 17 prosenttia vastanneista

nuorista suhtautuu optimistisesti maailman tulevaisuuteen. Vielä vuonna 2021 luku oli lähes 40 prosenttia, joten muutos on merkittävä. Omaan tulevaisuuteensa optimistisesti suhtautuu enää vain noin 60 prosenttia nuorista, kun vuonna 2008 luku oli lähes 90 prosenttia. (Laine & Happonen 2026.)

Asunnottomuuteen ja asunnottomuuden kanssa usein ilmeneviin muihin ongelmiin, kuten päihdeongelmaan tai mielenterveysongelmiin, liittyy usein stigmaa ja häpeää. Häpeä ei katso ikää, mutta nuoren kohdalla tilanne voi olla erityisen vaikea. Asumisen asiantuntijoiden mukaan on tyypillistä, että apua haetaan vasta sitten, kun tilanne on jo kärjistynyt vakavaksi, esimerkiksi hädön kynnyksellä. Nuorten kohdalla tätä saattaa selittää häpeän lisäksi myös se, ettei nuori välttämättä tiedä, mistä hakea apua tai millaista apua on saatavilla. Toisaalta haastatteluissa esille tullut nuorten asunnottomuuteen liittyvä ilmiö on se, että monesti nuori tottuu ystävien ja tuttujen luona yöpymiseen ja yösjan tiheään vaihtumiseen. Nuori ei välttämättä itse pidä tilannettaan niin ongelmallisena, kuin miltä se ammattilaiselle kuulostaa, eikä siksi hae apua kuin vasta sitten, kun tutun luona ei voikaan enää yöpyä.

Kun tutkitaan nuorten tilanteita, on mahdollista löytää nuoren toimintaan liittyviä yksilöllisiä syitä, jotka saattavat auttaa ymmärtämään asunnottomuutta tai sen uhkaa. Asunnottomuutta ei kuitenkaan voida selittää vain yksilön valinnoilla tai ominaisuuksilla, vaan siinä on kyse myös rakennetason epäonnistumisesta. Asunnottomuus on usein seurausta paitsi yksilöiden oman toimintakyvyn puutteista, mutta myös rakenteellisista tekijöistä (Kettunen 2007).

On tarpeellista tutkia myös yksilöitä ja yksilöllisiä valintoja, mutta jos esimerkiksi mediassa nostetaan esille vain yksilöllisiä selityksiä, saattaa se viedä keskustelua harhaanjohtavaan suuntaan ongelmassa, joka on pohjimmiltaan rakenteellinen. Suurin osa niistä nuorista, jotka kokevat jotain haastatteluissa esille nousseita asunnottomuutta selittäviä yksilöön liittyviä tilanteita, kuten mielenterveys- ja päihdeongelmaa tai luottotietojen menetyksen, eivät kuitenkaan päädy asunnottomiksi.

5.2 Sosiaaliset verkostot

Ystävien ja perheen rooli nuorten tilanteissa nähtiin työntekijöiden mukaan hyvin tärkeänä. Läheisiltä saa apua, tukea, tietoa ja usein paikan yöpyä. Lisäksi läheisten puute, yksinäisyys ja ulkopuolisuuden tunne nähtiin tilannetta heikentävänä, sillä läheiset toimivat usein tärkeänä kannustimena esimerkiksi päihdeettömyyteen. Sosiaaliset suhteet olivat pääasiassa hyvin tärkeitä ja hyvinvointia edistäviä, mutta haastatteluissa kävi ilmi myös muutamia varjopuolia. Joskus läheinen voi tarkoittamattaankin toimia esimerkiksi päihdekäytön mahdollistajana (Mäkelä 2024).

Tanskalaisen tutkimuksen mukaan asunnottoman nuoren sosiaaliset verkostot voidaan jakaa aktiivisiin verkostoihin sekä passiivisiin verkostoihin. Aktiivinen verkosto auttaa nuorta viranomaisasioissa sekä toimii nuoren tukena ja ”tulkkina” monimutkaisessa järjestelmässä. Passiivinen verkosto taas edesauttaa nuoren tilannetta vain rajallisesti, vastahakoisesti tai saattaa jopa ylläpitää nuoren asunnottomuutta. Se, millaisiin sosiaaliin verkostoihin nuorella on pääsy, on usein sattumanvaraista. Ne nuoret, joilla on vahvempi oikeustietoisuus, osaavat todennäköisemmin hakea ja pyytää apua, ja on todennäköisesti vähemmän riippuvainen sosiaalisista verkostoistaan. Kuitenkin silloin, jos nuoren oma oikeustietoisuus on matala, voi sosiaalisilla verkostoilla olla keskeinen rooli tuen saamisessa. Ne nuoret, joilla on sekä matala oikeustietoisuus, että passiivisia sosiaalisia verkostoja, ovat suurimmassa riskissä jäädä ilman tarvittavaa apua ja tukea. (Nielsen & Hammerslev 2024.)

Nuoret eivät lähde harjoittelemaan aikuisuuttaan samanlaisista lähtökohdista. Perheellä on vaikutus siihen, miten itsenäisyyttä harjoittelevat, lapsuudesta aikuisuuteen siirtyvät nuoret voivat suunnitella elämäänsä, kokeilla erilaisia vaihtoehtoja ja kokea epäonnistumisia. Esimerkiksi perheen mahdollisesti tarjoama taloudellinen tuki on erityisen suuressa arvossa nuoruudessa, jolloin taloustilanne on tyypillisesti heikko ja epävakaa ja työmarkkina-asema aikuisuutta vähemmän vakiintunut. (Ilmakunnas, Kauppinen & Moisio 2020.) Vanhemmillä voi olla vaikutus myös nuoren päihteiden käyttöön, esimerkiksi suhtautumalla välinpitämättömästi tai sallivasti nuoren päihteidenkäyttöön tai ostamalla nuorelle päihkeitä. Riippuvuus on osin geneettistä, ja on arvioitu, että geneettinen alttius voi selittää noin 50 % riskistä sairastua addiktioon (Deak & Johnson 2021).

Kun geneettisen alttiuden yhdistää turvattomaan kasvuympäristöön ja sosiaaliseen oppimiseen, voi sen seurauksena olla päihdeongelmasta kärsivä asunnoton nuori.

Haastateltavien mukaan erityisesti jälkihuollon nuoriin ja yksin maahan saapuneisiin nuoriin tulisi kiinnittää erityistä huomiota ja itsenäisen asumisen tukea, sillä he ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Tutkimusten mukaan jälkihuollon nuoret ovat selvästi yliedustettuina nuorten asunnottomuudessa. Suomessa vuonna 2020 kaikkien nuorten ikäryhmästä asunnottomia oli noin 0,2 prosenttia kun jälkihuollon nuorten kohdalla riski on yli kymmenkertainen. (Hirschovits-Gerz, Weckroth & Heino 2022.) Islantilaisessa tutkimuksessa jopa joka viides sijaiskodissa kasvaneista nuorista oli jossain kohtaa elämänsä asunnottomana (Freysteinsdóttir, Sævarsdóttir & Laxdal 2025).

Kun itsenäistytään vanhempien luota, siirtymä on usein joustava. Vanhempien tarjoama taloudellinen, sosiaalinen ja psykologinen tuki vähenee vähitellen, tarpeen mukaan. Vanhempien luona vierailu esimerkiksi viikonloppuisin tai lomalla on nuorilla yleistä. Joskus vanhempien luo saatetaan palata pidemmäksikin aikaan, ja vuonna 2020 tehdyn kyselyn mukaan joka neljäs nuori on muuttanut takaisin vanhempiensa luo sieltä jo keran lähdettyään. Näistä nuorista puolet on kertonut muuton syyksi rahan säästämisen, ja 35 prosenttia vuokrasopimuksen irtisanomisen tai purkamisen. (Aho ym. 2020.)

Sijaishuollosta itsenäistyviltä nuorilta usein puuttuu tämä joustavuus itsenäisyyden ja tuen välillä. Itsenäisyyttä ei välttämättä pääse samaan tapaan harjoittelemaan pikkuhiljaa, eikä palaaminen välttämättä ole mahdollista. Nuori saattaa olla laitostunut, eikä ole päässyt harjoittelemaan asumisen taitoja. Lisäksi tuen määrä saattaa muuttua äkillisesti, esimerkiksi täysi-ikäistymisen myötä. Työntekijät eivät välttämättä voi korvata sitä emotionaalista ja sosiaalista tukea, mitä monet nuoret saavat vanhemmiltaan tai läheisiltään. Vakaat aikuissuhteet, tukeva sosiaalinen verkosto, sekä joukkoon kuulumisen tunte ovat tärkeitä suojaavia tekijöitä sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten onnistuneelle siirtymiselle itsenäiseen asumiseen (Dokkedal ym. 2025). Haastatteluissa tuli esiin tilanteita, joissa alaikäisten palveluista aikuisten palveluiden piiriin siirtymisessä oli haasteita. Työntekijät kokivat jyrkän erottelun alaikäisten ja täysi-ikäisten palveluiden välillä negatiivisena asiana, sillä nuoren valmiudet esimerkiksi itsenäiseen elämään eivät muutu yhtäkkiä tämän täytenä 18 vuotta.

Nuorten kanssa kommunikoiminen eroaa haastateltavien mukaan jonkin verran aikuisten asiakkaiden kanssa kommunikoimisesta. Heidän mukaansa nuorilta puuttuu aikuisia useammin tietoa, jota työntekijä saattaa pitää yleistietona, kuten se, miten etuutta hae-

taan tai miten lasku maksetaan. Tämä koskee erityisesti niitä nuoria, joilla ei ole vahvaa tukiverkkoa ja sosiaalisia verkostoja. Usein tällaista ns. käytännön hiljaista tietoa saadaan juuri vanhemmilta tai läheisiltä, jolloin yksinäiset nuoret jäävät tietovajeeseen. Sadauskas & Kewoh-Vainion (2024) mukaan sosiaalityöntekijän tärkeimmät taidot asunnottoman nuoren kanssa keskustellessa ovat empatia, yksilöllisen tilanteen ymmärtäminen, kyky motivoida nuorta, mutta samalla olla rehellinen ja realistinen, yksinkertaisen kielen käyttäminen, sekä palvelujärjestelmän hyvä tunteminen.

Nuorten ystävyysuhteiden kohdalla tapahtuu työntekijöiden mukaan välillä ”tyhmyys tiivistyy” -ilmiötä, jossa ryhmäpaine saa nuoren osallistumaan muiden mukana esimerkiksi päihdekokeiluihin tai laittomuuksiin. Nuorisorikollisuus on selvästi ryhmäilmiö, ja kaveriporukalla voi olla rikollisuuden suhteen joko suojaava tai altistava vaikutus. Haastateltavien työntekijöiden, samoin kuin useiden tutkimusten, mukaan nuorilla on erityislaatuinen sosiaalinen paine ja joukkoon kuulumisen tarve. (Saarhom & Turkka 2023.) Erityisesti tilanteessa, jossa nuori on muuttanut Turkuun ja perhe on jäänyt kauas toiseen kaupunkiin, on ystävien ja kavereiden rooli hyvin tärkeä.

Ystävien vaikutus, sosiaalinen paine ja työntekijöiden mukaan erityisesti sosiaalinen media voivat vaikuttaa siihen, miten nuori käyttää jo valmiiksi niukan taloudellisen resurssinsa. Tutkitusti lasten ja nuorten parissa tietynlainen kuluttaminen ja kaveripiiriin hyväksymien tavaroiden ja vaatteiden käyttö tai mahdollisuus osallistua harrastuksiin tai muihin kavereiden toimiin, ovat merkittäviä tekijöitä lasten ja nuorten sosiaalisissa suhteissa. (Salmi 2020.) Nuoret esimerkiksi maksavat muita ikäryhmiä todennäköisemmin luotolla sosiaalisen elämän ja seurustelun kustannuksia (Intrum 2022). Ammattilaiselle nuoren tekemät kulutusvalinnat saattavat vaikuttaa täysin irrationaalisilta, mutta Li ym. (2023) mukaan kulutus toimii keinona rakentaa ja ylläpitää sosiaalisia suhteita, ja erityisesti nuorten aikuisten kuluttamiseen vaikuttavat myös vertaispaine ja sosiaaliset verkostot.

Haastatteluissa tuli esiin, miten työntekijöiden mukaan olisi tärkeää, että esimerkiksi päihdehoitoa tai tuettua asumista toteutettaisiin niin, että nuorille olisi oma palvelunsa. Tätä perusteltiin sillä, ettei ajanvietto esimerkiksi syvästi päihdeongelmaisten tai rikollisten aikuisten kanssa välttämättä edistä nuorten tilannetta, vaan nuoret saattaisivat mallioppia hyvinvointiaan heikentäviä asioita (esim. Warr 2002). Lisäksi arvioitiin, että nuori saattaisi hakeutua todennäköisemmin palveluun, joka on tarkoitettu vain nuorille.

Nuoret pitävät tyypillisesti erilaisia asuntoloita ja väliaikaismajoituksia hyvin viimesijaisena keinona ja asuvat tyypillisesti tuttavien ja sukulaisten luona, jolloin asunnottomuus jää viranomaisilta piiloon. Tämä käy ilmi sekä vuonna 2026 tehdyissä haastatteluisissa, että jo 20 vuotta aikaisemmin tehdyissä tutkimuksissa (Josefsson 2006; Hannikainen & Kärkkäinen 1997.) Hätämajoitus saattaa tuntua turvattomammalta, vaikeasti saavutettavammalta ja häpeällisemmältä kuin tutun luona yöpyminen.

Kun nuori ei hakeudu palvelun piiriin eikä saa apua tilanteeseensa virallisten tukipalveluiden kautta, tukeutuu nuori epäviralliseen apuun sosiaalisten verkostojensa kautta. Tämän epävirallisen avun laatu ja turvallisuus vaihtelevat kuitenkin suuresti. Asunnoton nuori on hyvin turvattomassa asemassa, sillä tuttujen luona asumisessa voi olla riski monenlaiselle hyväksikäytölle. Asuminen on epävakaata, ja esimerkiksi väkivallan uhka voi olla läsnä. Suomalaisista 15–24-vuotiaista nuorista noin joka neljäs on kokenut vuoden sisällä fyysistä väkivaltaa, mikä on merkittävästi enemmän kuin muilla ikäryhmillä (October 2021).

Riski väkivallan uhriksi joutumiselle voi olla tuttavan luona suurempi, kuin esimerkiksi laitoksessa tai ensisuojojassa yöpyessä, sillä pahoinpitelyrikoksista ja henkirikoksista iso osa tapahtuu yksityisissä tiloissa. Kun uhrina on mies, noin 45 prosenttia näistä rikoksista tapahtuu yksityistiloissa, mutta naisten kohdalla luku on lähes 80 prosenttia. (Haapakangas & Lipasti 2025.) Asuessaan väliaikaisesti tuttavien luona, nuori on riippuvainen asunnon omistajan hyvántahtoisuudesta. Haastateltavien mukaan asunnottomat nuoret naiset ovat erityisen haavoittuvassa tilanteessa, sillä riski seksuaaliväkivaltaan tai seksuaaliseen hyväksikäyttöön, kuten asumisen maksamiseen seksillä, on selvästi kohonnut. Asunnottomuus altistaa nuoren, ja erityisesti nuoren naisen, väkivallan ja traumatisoitumisen kierteelle (Lehtonen 2020).

5.3 Rakenteelliset tekijät

Nuorten asunnottomuuteen liittyy monenlaisia rakenteellisia ilmiöitä. Esimerkiksi heikko taloustilanne, korkea työttömyys ja elinkustannusten ja vuokratason nousu vaikuttavat nuorten asumisen mahdollisuuksiin. Useat haastateltavat esittivät nuorten asunnottomuutta selittäväksi tekijäksi sen, että Turussa on pulaa edullisista yksiöistä. Myös vuosittaisen asunnottomuuslaskennan yhteydessä kunnilta kysyttäessä siitä, mikä selittää asunnottomuutta kunnassa, yleisin vastaus oli se, että kunnassa on liian vähän edul-

lisiä, Kelan vaatimukseen mahtuvia asuntoja (Ympäristöministeriö 2025). Nuorten asunnottomuutta käsittelevässä tutkimuksessa pienten, edullisten yksiöiden puute etenkin suurissa kaupungeissa on nähty asunnottomuuden syyksi jo 30 vuotta sitten (Hannikainen & Kärkkäinen 1997, 13).

Itse asunnoista, kokonsa puolesta nuorille sopivista yksiöistä on Turussa jopa ylitarjontaa, mutta ne eivät sijaintinsa puolesta välttämättä sovi nuorelle, ja suurin ongelma on liian korkea hinta (Enkvist 2025). Vapailta, yksityisillä markkinoilla ongelmia ovat kalliit vuokrat ja asukaskunnan valikoituminen. Luottotiedottomat tai muuten vuokranantajan tulkinnan mukaan korkean riskin vuokralaiset eivät saa asuntoa vapailta markkinoilta. Haastateltavien mukaan suurin yksittäinen asunnon saamista vaikeuttava tekijä on maksuhäiriömerkintä.

Yksityisillä vuokramarkkinoilla koettiin tapahtuvan myös jonkin verran syrjintää ja rasismia. Tyypillisen suomalaisen sukunimen omaava nuori saatetaan ottaa helpommin vuokralaiseksi kuin ei-suomalaiselta kuulostavan niminen nuori. Maahanmuuttajataustaisten asunnottomien osuus kaikista asunnottomista onkin korostunut, ja Turussa lähes joka kolmas asunnoton kuuluu tähän ryhmään (Varke 2025). Samoin esimerkiksi opiskelijaa saatetaan pitää houkuttelevampana vuokralaisena kuin esimerkiksi työtöntä tai sairaalomalalla olevaa nuorta. Yksityisen asuntotuotannon lisääntyminen ei ratkaise asunnottomuuden ongelmia, sillä asunnot ovat kohtuuttoman kalliita pienituloisille nuorille. Niiden sijaan tarvitaan enemmän sosiaalista asuntotuotantoa.

Suomessa on ollut melko paljon sosiaalista asumista ja vuonna 2022 maan asuntokannasta noin 12 prosenttia oli ARA-asuntoja, mikä on kahdeksanneksi eniten OECD-maista. 2010-luvulla ja 2020-luvun alussa rakennettiin noin 6–8 tuhatta ARA-asuntoa vuodessa, mikä on noin viidennes kaikista asunnoista. Kuitenkin vuonna 2022 näiden asuntojen tuotanto kääntyi selvään laskuun, johtuen esimerkiksi rakennuskustannusten noususta, Ukrainan sodasta ja korkotasosta. (Leinamo ym. 2024.) Turussa on esimerkiksi Helsinkiä vähemmän toimijoita, joilta myös esimerkiksi luottotiedoton voi saada vuokra-asunnon. Jos on jo kertaalleen saanut hädän yhden toimijan asunnosta, ei samalta toimijalta saa kovin helposti uutta asuntoa. Turussa näitä toimijoita on vähemmän, jolloin mahdollisuuksia asunnon saamiseen on myös vähemmän.

Lapsuuden aikainen sosioekonominen huono-osaisuus lisää riskiä sille, että myös myöhemmässä vaiheessa elämää esimerkiksi yksilön koulutustaso, taloudellinen tilanne ja terveys ovat heikommassa asemassa kuin verrokkiryhmässä (Bonnet ym. 2022). Suoma-

laisen tutkimuksen mukaan vanhempien huono-osaisuus ennustaa lasten koulupudokkuutta. Nuorista, jonka vanhempi on saanut pitkään toimentulotukea, jopa 40 prosenttia on ilman toisen asteen tutkintoa, kun verrokkiryhmän nuorista sama tilanne on 15 prosentilla. Tätä saattaa selittää esimerkiksi sosiaalinen oppiminen, huono-osaisen statuksen omaksuminen tai sosiaalinen vetäytyminen. Lisäksi vanhempien taloudellisen kuormituksen on havaittu lisäävän riskiä nuoren mielenterveysongelmille, jotka ovat usein myös asunnottomuuden suhteen nuoren tilannetta hankaloittava tekijä. (Kallio ym 2020.) Eräs haastateltava kertoi, että kokee asunnottomuuden olevan myös luokkakäsymys. Hänen mukaansa hänen kanssaan asioivat asunnottomat nuoret ovat pääasiassa esimerkiksi ammattikoulutaustaisia, eikä muista uraltaan kuin yksittäisiä yliopistopiskelijoita.

Asunnottomuudessa on yleensä kyse kasautuneesta huono-osaisuudesta. Usein ongelma ei ole vain asunnon puuttuminen, vaan yksilö tarvitsisi apua esimerkiksi sekä sosiaali- että terveydenhuollolta. Monitahoisen ongelman vastaamiseksi yhteistyön eri palvelujärjestelmän osapuolien välillä tulisi olla saumatonta, mutta haastateltavien työntekijöiden mukaan palvelujärjestelmän toimivuudessa on paikoin selviä ongelmakohtia. Kaikki haastateltavat toivat esille palvelujärjestelmän kuormittumisen. Erityisen ruuhkaisena mainittiin sosiaalihuolto ja mielenterveyspalvelut. Työntekijöiden mukaan on tyypillistä, että sosiaalihuollon tai mielenterveyspalvelun aika menee viikkojen, jopa yli kuukauden päähän. Nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuus on ollut viime vuosina julkisen keskustelun kohteena, ja toukokuussa 2025 astui voimaan niin kutsuttu terapiatakuu-uudistus, jonka myötä alle 23-vuotiaiden nuorten on pitänyt päästä tiettyihin mielenterveys- ja sosiaalipalveluihin viimeistään kuukauden sisällä siitä, kun tarve on todettu (Sosiaali- ja terveysministeriö 2026). Tämä ei työntekijöiden kokemuksen mukaan kuitenkaan aina toteudu, vaan aika saattaa mennä yli kuukaudenkin päähän.

Useasti haastatteluissa esille tullut aihe olivat ongelmat tiedonkulussa. Haastateltavien mielestä tieto ei kulje toimijoiden välillä tarpeeksi saumattomasti, jonka takia saatetaan tehdä päällekkäistä työtä. Toisaalta nuoren asia saattaa vahingossa jäädä kokonaan hoitamatta, jos toimijoiden välillä on epäselvyyksiä siinä, kenen vastuulla asia on. Lisäksi kritisoitiin hyvinvointialueuudistuksen vaikutusta tiedonkulkuun. Haastateltava koki, että ennen uudistusta työntekijällä oli suora yhteys sosiaalihuollon työntekijän kanssa, kun taas uudistuksen jälkeen suoran yhteydenoton sijaan toimintamallina on tehdä huo-

li-ilmoitus. Huoli-ilmoituksen heikkoutena on se, ettei ilmoituksen tekijä saa tietää miten tilanne etenee, ja saattaa olla epävarma siitä, onko ilmoitus edes tullut perille.

Tiedonkulun lisäksi haastateltavat kokivat nykytilanteen järjestelmätason ongelmaksi sen, että monenlaisesta yhteistyöstä huolimatta ammattilaisilta puuttuu edelleen tietoa järjestelmästä ja asunnottomuustoimijoiden vastuualueista. Nämä haasteet tiedonkulussa eivät ole uusia ongelmia, vaan jo 20 vuotta sitten asunnottomuuspalveluiden toimivuuden ongelmiksi on havaittu toimijakentän sirpaleisuus ja tiedonkulun vaikeudet eri toimijoiden välillä (Kettunen 2007).

Asunnottomuuden yhteistyöohjelmien arvioinnissa (Pitkänen, Koramo, Valtakari & Mäki 2023) nuoria pidettiin tärkeimpänä asumistyön kohderyhmänä. Asumistyön suurimmiksi haasteiksi nimettiin hyvin samanlaisia ongelmia, kuin tässä aineistossa käy ilmi. Suurimpia haasteita ovat kasautuneet ongelmat, päihteet, taloudellinen ahdinko, ruuhkautuneet mielenterveyspalvelut, sekä syrjäytyneet nuoret, jotka eivät osaa hakea apua tilanteeseensa. Nämä eivät niinkään ole puutteita palvelujärjestelmässä, vaan isompia yhteiskunnallisia ongelmia.

Vuonna 2020–2022 asunnottomuustyön arvioinnissa jopa puolet vastaajista oli pitänyt kuntien ja hyvinvointialueiden rooleja ja työnjakoa vielä melko tai erittäin epäselvänä (Pitkänen ym. 2023). Myös tutkielman haastatteluissa ilmeni kritiikkiä hyvinvointialueuudistuksen vaikutuksista palvelujärjestelmään. Koettiin, että hyvinvointialueuudistuksen myötä aikaisemmin hyvin toimivia järjestelmiä, kuten A-klinikan nuorisoasema, lakkautettiin. Koettiin myös, että hyvinvointialueen toimet sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteistyöstä on käynnistetty aivan liian myöhään, monta vuotta uudistuksen jälkeen. Osan kritiikin kohdalla ei ole varmaa, liittyykö muutos hyvinvointialueuudistukseen vai yleisesti rahoituksen vähentämiseen.

Ajassa, jossa nuorten mielenterveydestä ollaan erityisen huolissaan, tulisi ottaa huomioon se, etteivät mielenterveysongelmat ole vain yksilön ongelma. Myös yhteiskunnan rakenteet ja palvelujärjestelmä vaikuttavat nuoren mielenterveyteen, esimerkiksi jos oikeanlaista tai riittävää palvelua ei ole saatavilla tai jos nuori ei tule kohdatuksi avun piiriin hakeutuessaan. Leikkaukset ja tuen heikentämiset vaikuttavat selvästi nuoren taloudelliseen tilanteeseen ja sitä kautta myös mielenterveyteen. (Honkatukia, Kallio & Ågren 2025.) Erityisesti ne nuoret, joilla on heikot tai puutteelliset tukiverkostot, yhteiskunnan tuen heikentäminen vaikuttaa todennäköisesti heidän hyvinvointiinsa negatiivisesti. Kuitenkin mielenterveyspalvelujen osuus terveydenhuollon käyttömenoista on

ollut laskusuuntainen koko 2000-luvun ajan. THL:n tilastoraportin mukaan vuonna 2000 psykiatrian osuus erikoissairaanhoidon rahoituksesta oli noin 17 prosenttia, mutta vuonna 2021 se oli enää 10,5 prosenttia. (Matveinen 2023.)

5.4 Muutosehdotukset

Haastateltavat työntekijät toivat esille asioita, joiden muuttaminen voisi helpottaa asunnottoman nuoren tilannetta. Tutkittaessa Suomen asunnottomuusohjelman sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeita on havaittu, että asunnottomuusohjelmilla on asunnottomuutta ennaltaehkäisevä ja asunnon saamisen nopeutta lisäävä vaikutus. Nämä vaikutukset syntyvät kuitenkin yleensä yhdessä muiden toimien, erityisesti kohtuuhintaisten asuntojen lisäämisen kanssa. (Pitkänen ym. 2023.) Palvelujärjestelmän kehittämisellä voi siis olla nuorten asunnottomuutta vähentävä vaikutus, mutta pelkkä tuen lisääminen ilman kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuden lisäämistä ei todennäköisesti johda merkittäviin tuloksiin.

Inhimillisen kärsimyksen lisäksi asunnottomuus on myös kallista yhteiskunnalle. Asunnottomuuden on arvioitu maksavan yhteiskunnalle noin 40 tuhatta euroa per asunnon, ja asunnottomuuden vuosihinta Turulle on arviolta yli 10 miljoonaa euroa. Kustannukset muodostuvat esimerkiksi sosiaali- ja päihdepalveluista, päivystys- ja erikoissairaanhoidokustannuksista sekä poliisin ja vankeinhoidon kustannuksista. Itsenäisessä asumisessa esimerkiksi sairaalassa vietetyt vuorokaudet vähentyvät noin 80 prosenttia verrattuna asunnottomuuteen. (Sininauhasäätiö 2025; Hirvonen 2025.) Asunnottomuuden vähentämisellä ja ennaltaehkäisyllä on merkittävien taloudellisesti mitattavien hyötyjen lisäksi inhimillisiä ja ei-taloudellisia vaikutuksia, kuten yksilön terveyden, turvallisuuden ja elämänlaadun parantuminen (Pitkänen ym. 2023).

Osa haastateltujen työntekijöiden ehdotuksista oli paikallisia, eli Turkuun liittyviä, mutta isompi osa ehdotuksista oli kansallisen tason muutoksia. Asunnottomuus ilmiönä on alueellisesti kohdistunutta ja se keskittyy suuriin kaupunkeihin. Lapsia ja nuoria koskevia päätöksiä toteutetaan sekä kansallisella lainsäädännöllä että kunnissa, jolloin alueiden välillä on eroja siinä, miten paljon esimerkiksi nuorten tai lapsiperheiden palveluihin on panostettu (Kallio & Hakovirta 2020). Sitä, miksi Turussa asunnottomuutta on niin paljon, voidaan selittää esimerkiksi sillä, että turkulaisten pienituloisuuden aste on

selvästi koko maan keskiarvoa suurempi. Tähän vaikuttaa opiskelijoiden suuri määrä, sillä joka viides turkulainen on opiskelija. (Varha 2026.)

Palvelupuute, joka tuli esille monessa haastattelussa on se, ettei Turussa juuri ole nuoren kotiin asti menevää tukea. Tapaamiset tapahtuvat keskustassa, mutta olisi hyvä, että apua ja tukea voisi tarjota myös nuoren kotiin asti. Tutkimusten mukaan kotiin vietävät palvelut tukevat itsenäistä asumista ja parantavat yksilön toimintakykyä (WHO 2012). Kotiin menevät tukipalvelut auttavat tukemaan sujuvaa arkea, ja voivat sisältää esimerkiksi asiointipalvelua tai osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää tai tukevaa apua. Tukipalveluita voi saada suoraan hyvinvointialueen tuottamana, tai asiakas voi saada palvelusetelin, jolla ostaa palvelu yksityiseltä palveluntuottajalta. (STM 2026.) Työntekijöiden kokemuksen mukaan näitä palveluita kuitenkin tarjotaan aikaisempaa vähemmän, sillä hyvinvointialue pyrkii vähentämään kustannusmenoja.

Ennen hyvinvointialueuudistusta Turun alueella nuorelle oli haastateltavan mukaan mahdollista hankkia yksityisistä palveluista kunnan maksama tukihenkilö, joka ammatillaisen mukaan oli monelle nuorelle hyvin tärkeä tuki itsenäisen elämän harjoittelussa. Tukihenkilö voisi esimerkiksi mennä nuoren mukaan asunonäyttöön tai auttaa tätä muutossa. Uudistuksen jälkeen sellaista mahdollisuutta ei työntekijän kokemuksen mukaan enää ole. Haastateltava vertasi Turun tilannetta Tampereen tilanteeseen ja koki, että siellä asunnottomuus sekä mielenterveys- ja päihdetyö on Turkuu paremmalla tolalla. Haastateltavan mukaan hänen tamperelaisten kollegoidensa kanssa keskustellessa on selvää, että siellä yhteistyö varsinkin nuorten asioissa sujuu selvästi Turkuu sujuvammin. Hänen mukaansa Tampereella on myös säilytetty myös hyvinvointialueuudistuksen jälkeen sellaisia palveluita, joita Turussa vähennettiin, kuten paikka, joka on suunnattu akuutin päihdeongelman kanssa kamppaileville nuorille. Palvelujärjestelmää kritisoiitiin lisäksi liian monimutkaiseksi. Asunnottomuuteen liittyvä apu olisi hyödyllistä keskittää yhteen paikkaan sen sijaan, että asiakasta ”pallotellaan” moneen eri toimipisteeseen.

Toinen usein esille noussut puute Turussa on nuorille suunnattu, matalan kynnyksen tuettu asuminen. Tärkeää olisi se, että se ei olisi laitospäinen, vaan kevyen tuen palvelu, joka toimisi ikään kuin välivaiheena itsenäiseen asumiseen. Tällainen palvelu, joka ei olisi sidoksissa sosiaalipalveluihin, vähentäisi stigmaa ja madaltaisi nuoren kynnystä hakea apua. Lisäksi toisin kuin esimerkiksi Helsingissä, Turussa ei ole ns. kriisiasuntoja eli väliaikaisia vuokra-asuntoja, joita kaikki asukkaat voisivat hakea. Väliaikainen, tarpeeksi edullinen asunto voisi auttaa sellaista nuorta, joka on esimerkiksi muuttuneen

parisuhdetilanteen takia ilman asuntoa, mutta jolla ei muuten ole suurta tuen tarvetta tai esimerkiksi päihdeongelmaa.

Asunnottomuudessa on kyse myös asuntomarkkinoiden toimimattomuudesta. Monen haastateltavan mukaan Turkuun tulisi rakentaa enemmän edullisia ja erityisesti nuorille suunnattuja asuntoja. Sosiaalisen asuntokannan osuus kaikesta rakentamisesta pitäisi olla nykyistä korkeammalla tasolla, sillä yksityinen asuntokanta on liian kallista, eikä asuntoja usein haluta vuokrata hankalassa taloudellisessa tilanteessa olevalle nuorelle. Julkisomisteiset asunnot voisivat ottaa asiakseen vuokrata asuntoja heikossa asemassa oleville nuorille. Kaikkien nuorten asettaminen samalle tasolle asuntojen hakemisessa ei ota huomioon nuorten monimutkaisia tilanteita, vaan osa nuorista tarvitsisivat enemmän tukea kuin toiset.

Opiskelijoiden asemasta kannettiin haastatteluissa erityistä huolta. Opiskelijoiden taloudellista tilannetta on heikennetty viime vuosina esimerkiksi siirtämällä opiskelijat pois yleisen asumistuen piiristä sekä toimeentulolain muutoksella, jossa opintolainan hakemista edellytetään jatkossa kaikilta 18 vuotta täyttäneiltä opiskelijoilta. Aikaisemmin Kelalla oli mahdollisuus käyttää harkintaa eikä esimerkiksi jälkihuollon piiriin kuululta nuorelta edellytetty lainan hakemista, kuten nyt. (Kela 2026.) Muutoksen myötä yli 80 prosenttia opiskelijoista on kertonut olevansa huolissaan asumisen rahoittamisesta kesäkuukausina (HOAS 2026). Sekä opintovelallisten määrä että keskimääräisen lainan määrä on lähes kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana (Halme & Kostainen 2025). Koska opintolainan maksimimäärää nostettiin vuonna 2024, voi opiskelijalla enimmillään olla yli 45 tuhatta euroa opintolainaa (Kela 2025).

Kaikki haastateltavat pitivät tärkeänä tiedon lisäämistä lapsille ja nuorille ja korostivat koulun roolia siinä. Lapset ja nuoret tarvitsisivat lisää tietoa esimerkiksi asumisesta, taloudenhallinnasta sekä sosiaalitoimen ja Kelan toiminnasta. Lisäksi asunnottomuuspalveluiden viestintään olisi tarpeen panostaa, jotta tieto tavoittaa nuoren ja antaa helpommin lähestyttävän kuvan sekä tiedon siitä, että tukea on tarjolla ja sitä kannattaa hakea matalalla kynnyksellä jo ennen tilanteen pahentumista. Koulun rooli tarvittavien tietojen ja taitojen opettelussa on merkittävä, sillä kaikki lapset ja nuoret eivät saa samanlaista tukea perheeltä. Laadukas opetus tasoittaa eri perhetaustoista tulevien lapsien eroa jo varhaiskasvatuksesta lähtien (Ilmakunnas, Kauppinen & Moisio 2020). Koulun rooli on merkittävä myös siksi, että nuoret viettävät siellä merkittävän osan ajastaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä nuorisotyön palveluiden vieminen kouluun aikai-

sempaa vahvemmin olisi tärkeää syrjäytymisen ehkäiseminen kannalta (Kallio & Hakovirta 2020).

Lasten ja nuorten lisäksi tietoa tulisi edelleen lisätä myös asunnottomuustoimijoiden välillä. Haastatteluissa tuli ilmi toive yhteistyöpalaverien lisäämisestä ja muihin toimijoihin tutustumisesta. Jo nyt yhteistyötä tekevät toimijat hyötyisivät siitä, että he tuntisivat muut organisaatiot paremmin. Yhteistyötä pitäisi lisätä myös uusien toimijoiden välillä. Haastateltava terveydenhuollon edustaja koki, että terveydenhuollon näkemys saattaa helposti jäädä erilliseksi, ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välistä yhteistyötä olisi hyvä tehostaa. Lisäksi esimerkiksi yksityisen vuokranantajan ja julkisten palveluiden välinen yhteistyö voisi olla tarpeellinen lisä asunnottomuustyön kenttään. Vuokranantajien toimintaan liittyvä esille tullut kritiikki oli se, että vuokratähtiin pitäisi puuttua vielä nykyistä aikaisemmin, mahdollisesti jo ensimmäisten viikkojen aikana. Tukea olisi hyvä tarjota mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, paljon ennen hädän uhkaa tai häätöä.

Monet haastatteluissa esiin tulleista muutosehdotuksista oli kansallisia, politiikkatoimiin, määrärahoihin ja hallituksen toimiin liittyviä. Sosiaalityöhön, lasten ja nuorten palveluihin, perhepalveluihin ja aikuissosiaalityöhön tulisi haastateltavien mielestä saada ”riittävästi” resursseja. Lisäksi enemmän resursseja pitäisi laittaa asumiseen, yleishyödyllisten asuntojen rakentamiseen, toimeentuloon ja opiskelijoiden tukemiseen. Viime vuosina on tehty useita sosiaaliturvan heikennyksiä ja vähennetty rahoitusta monilta nuorten hyvinvointia tukevilta järjestöiltä. Tämä on aiheuttanut huolta, sillä on argumentoitu, ettei lyhyen tähtäimen säästöt lasten ja nuorten peruspalveluissa luo todellisia säästöjä. Sen sijaan leikkaukset lisäävät lasten ja nuorten syrjäytymistä sekä eriarvoisuutta eri perhetaustasta tulevien nuorten välille. (Kallio & Hakovirta 2020.)

Kaikki haastateltavien ehdottomat keinot nuorten asunnottomuuteen liittyen menevät Wacquantin esittelemän yhteiskunnan politiikkatoimien kolmijaossa kohtiin yksi ja kaksi. Suurin osa ehdotuksista osuu Wacquantin ensimmäiseen ryhmään eli asunnottomien sosiaalistamiseen. Tähän kuuluvat ehdotukset kohtuuhintaisten asuntojen rakentamisesta, nuorten tuetusta asumisesta ja toimeentulon parantamisesta. Huoli nuorten mielenterveysongelmien lisääntymisestä ja päihdeikäytöstä, niiden nimeäminen asunnottomuuden oleelliseksi tekijäksi sekä päihdehuoltoon liittyvät muutosehdotukset osuvat Wacquantin muutostoimien ryhmään kaksi. Asunnottomuus ymmärretään yksilön riippuvuuden tai sairauden seurauksena, ja ratkaisu on riippuvuuden tai mielenterveyson-

gelman parantaminen. Kukaan haastateltavista työntekijöistä ei ehdottanut nuorten asunnottomuuden vähentämiseksi keinoja, jotka Wacquant on määritellyt ryhmään kolme. Nämä keinot liittyvät asunnottomuuden vähentämiseen rangaistuksien ja lakimuu-
tosten avulla. Asunnottomuuden ei siis arvioitu vähentyvän sillä, että esimerkiksi päih-
teisiin liittyviä lakeja kiristettäisiin. (Wacquant 2009.) Myös historiallisesti Suomen
keinot asunnottomuuden vähentämiseksi ovat olleen ensimmäisen vaihtoehdon ratkaisu-
ja; sosiaalinen rakentaminen, sosiaaliturva sekä asumisen taloudellinen tukeminen
(Kaakinen & Turunen 2021).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuorten asunnottomuutta selittävät erilaiset yksilölliset, sosiaaliset ja rakenteelliset tekijät. Aineistossa korostuivat erityisesti rakenteelliset tekijät. Näitä olivat sosiaaliturvan leikkaukset, työttömyys, pienituloisuus ja kohtuuhintaisten asuntojen puute. Sosiaaliset verkostot voivat vaikuttaa sekä positiivisesti että negatiivisesti nuorten asunnottomuuteen. Epävakaat perhesuhteet ja ylisukupolvinen huono-osaisuus kasvattavat asunnottomuuden riskiä. Jälkihuollosta itsenäistyvät nuoret ovat moninkertaisessa riskissä päätyä asunnottomaksi verrattuna muihin nuoriin. Sosiaaliset verkostot voivat antaa nuorelle tärkeää tietoa ja turvaa, mutta toisaalta myös esimerkiksi päihde- ja rikoskäyttäytymisen tapahtuu erityisesti nuorten kohdalla ryhmässä. Lisäksi jos nuori tukeutuu vain sosiaalisiin verkostoihinsa, ei tieto asunnottomuudesta todennäköisesti päädy viranomaisille, eikä nuori välttämättä saa virallista tukea tilanteeseensa.

Merkittävimpiä asunnottomuuteen liittyviä yksilöllisiä tekijöistä ovat mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä taloudenhallinnan ongelmista tai esimerkiksi uhkapelaamisen seurauksena tapahtunut luottotietojen menetys. Näitä yksilöllisinä pidettyjä ongelmia, kuten päihdeongelmaa tai luottotiedottomuutta, voidaan kuitenkin tulkita myös rakenteellisina, esimerkiksi palvelupuutteena tai palvelun tehottomuutena. Päihde- tai mielenterveysongelma ei itsessään vielä selitä asunnottomuutta ilmiönä, vaan ikään kuin ohjaa sitä, ketkä yksilöt todennäköisimmin joutuvat kokemaan asunnottomuutta. Asunnottomuus on pikemminkin rakenteellinen, asuntopulasta ja taloudellisesta eriarvoisuudesta johtuva ilmiö. (Niemi 2026.)

Alueelliset erot asunnottomuudessa on yksinkertaistettuna mahdollista selittää asuntojen saatavuuden ja hintatason perusteella. Haastatteluissa ilmeni kuitenkin myös joitain toimia tai palvelumuutoksia, jotka voisivat helpottaa turkulaisten nuorten asumistilannetta. Palvelujärjestelmässä tulisi parantaa tiedonkulkua eri toimijoiden välillä, ja koulun tulisi ottaa vastuuta nuorten tietoisuuden lisäämiseksi. Haastateltavien mukaan monilta nuorilta puuttuu tietoa esimerkiksi siitä, miten vuokra-asuntoja tai asumistukea haetaan, sekä millaisia laskuja itsenäiseen asumiseen liittyy vuokran lisäksi, tai miten niitä maksetaan. Kotiin asti menevän tuen ja nuorille suunnatun, kevyesti tuetun asumisen muodon nähtiin puuttuvan tämänhetkisestä palvelujärjestelmästä. Enemmän resurs-

seja toivottiin kohtuuhintaisten asuntojen rakentamiseen, perheiden tukemiseen, sosiaaliturvaan ja erityisesti opiskelijoiden etuuksiin sekä sosiaali- ja terveystalouteen.

Järjestelmätasolla eniten vaikutusvaltaa asunnottomuuden vähentämiseksi on eduskunnalla, joka päättää sosiaalietuuksista ja hyvinvointialueen rahoituksesta. Ensisijaisia asunnottomuuden ehkäisykeinoja ovat panostukset yleiseen asuntopolitiikkaan, sosiaaliturvaan ja terveydenhuoltoon. Jos nämä julkiset, koko väestölle suunnatut järjestelmät toimivat, niiden pitäisi isolta osin ehkäistä ihmisen joutuminen asunnottomaksi. Asunnottomuuspalvelut ovat vasta toissijainen keino vaikuttaa asunnottomuuteen, mutta haastattelujen perusteella myös niiden uudelleentarkastelulla voitaisiin saada positiivisia vaikutuksia nuorten asunnottomien tilanteisiin.

Tässä tutkielmassa käsiteltiin nuorten asunnottomuutta niiden työntekijöiden näkökulmien kautta, jotka kohtaavat nuorten asunnottomuutta työssään. Olisi tärkeää haastatella myös nuoria itseään. Miltä palvelujärjestelmä tai sen toimivuus näyttää nuoren silmin? Millaista tukea nuoret itse kokevat tarvitsevansa enemmän? Miten nuoret itse selittävät omaa asunnottomuuttaan ja siihen johtaneita syitä? Sekä nuoret että naiset ovat vähemmistö asunnottomien parissa, ja olisi tärkeää selvittää, liittyykö nuorten naisten asunnottomuuteen jotain erityispiirteitä.

Naisten asunnottomuus on edelleen yhteiskunnassa suurelta osin näkymätöntä, mikä vaikuttaa naisten vähäisempään määrään asunnottomuustilastoissa. Tällöin naisten asunnottomuus saatetaan sivuuttaa vähäisenä ongelmana. Naiset eivät myöskään tyypillisesti hakeudu esimerkiksi ensisuojiin yhtä paljon kuin miehet, mahdollisesti esimerkiksi fyysisen tai seksuaalisen väkivallan pelossa. (Granfelt 2020.) Myös nuoret pitävät ensisuoja viimesijaisena yöpymispaikkana. Olisi tarpeen saada lisää tietoa siitä, miten ensisuoja voitaisiin kehittää niin, että ne olisivat kaikille turvallisia ja saavutettavia.

Nuorten asunnottomuus on monimutkainen ilmiö, johon vaikuttavat esimerkiksi yhteiskunnan taloudellinen tilanne ja politiikkatoimet, sosioekonominen asema sekä yleinen poliittinen ilmapiiri. Tällä hetkellä Euroopassa on havaittavissa ilmiö, jossa taloudellisin perustein heikennetään sosiaaliturvaa ja vähennetään tai lakkautetaan erilaisten asunnottomuuteenkin keskittyvien järjestöjen rahoitusta. (FEANTSA 2025.) Vuoteen 2023 asti Suomea on pidetty mallimaana asunnottomuuden systemaattisessa vähentämisessä. Suomi oli ainoita poikkeuksia asunnottomuuden vähenemisessä 2000-luvun Euroopassa, jossa asunnottomuus lisääntyi lähes kaikkialla. Tätä selitettiin pitkäjänteisellä rahoi-

tuksella ja yhteisellä poliittisella tahtotilalla asunnottomuuden torjumiseksi. (Parsell 2023.)

ARAN vuosikymmenien aikana keräämät tiedot asunnottomuudesta ja sen muutoksista osoittavat sen, että Suomen keinot asunnottomuuden vähentämiseksi ovat olleet tehokkaita. Suomen nopea muutos asunnottomuuden mallimaasta asunnottomuuden nopeaan kasvuun sosiaaliturvan leikkauksien seurauksena osoittaa kuitenkin sen, kuinka hauraita nämä saavutukset ovat. Suomen asunnottomuuden historia osoittaa, että pitkäjänteiset ja johdonmukaiset panostukset asunnottomuuden ehkäisemiseksi tuottavat tuloksia. Asunnottomuuden vähentämisen keinot ovat jo tiedossa. Näitä keinoja ovat kohtuuhintaisten asuntojen rakentaminen, asumisen tukeminen sekä helposti saavutettavat sosiaali- terveys- ja päihdepalvelut (FEANTSA 2025).

7 LÄHTEET

Aaltonen, M., Kivivuori, J., Tyni, S., Lehti, M., & Virtanen, M. (2021). Vapautuneiden vankien asunnottomuus: kehitys, taustatekijät ja yhteys uusintarikollisuuteen. *Lakimies*, 119(3–4), 412–438.

Aho, P., Myllymäki, T., Sandqvist S., & Strandell, A. (2021). Ympäristöministeriön julkaisuja. Nuorten asuminen 2020 Kyselytutkimus https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162899/YM_2021_08.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Arnett, J. J. (2023). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.

Asiakastieto. (2025). Maksuhäiriöisten määrä jatkoi kasvuaan – 370 000 maksuhäiriöisen raja ylittyi ensimmäistä kertaa luottotietolain muutoksen jälkeen. Julkaistu 04.04.2025. Viitattu 18.05.2026. Saatavissa <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-media/uutiset/maksuhairioisten-maara-jatkoi-kasvuaan-370-000-maksuhairioisen-raja-ylittyi-ensimmaista-kertaa-luottotietolain-muutoksen-jalkeen.html>

Asikainen, M. & Poutiainen, E. (2025). Maksuhäiriöiden määrä kasvoi räjähdysmäisesti – merkintöjä erityisesti nuorilla. Yle Uutiset 18.02.2025. Viitattu 18.05.2026. Saatavilla <https://yle.fi/a/74-20142601>

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (2025) Asunnottomat 2024. Helsinki: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus <https://www.varke.fi/fi/document/asunnottomat-2024>

Benjaminsen, L. (2024). Welfare states and homelessness. In *Research Handbook on Homelessness* (pp. 72-80). Edward Elgar Publishing.

Bukowski, W. M., Laursen, B. P., & Rubin, K. H. (Eds.). (2019). *Handbook of peer interactions, relationships, and groups* (Second edition.). New York, New York ; The Guilford Press.

Chioffi, G. M. (2024). Criminalization of homelessness: The impact of a market-oriented approach. *Duke Journal of Comparative & International Law*, 35(1), 171.

Curry, S. R., Morton, M., Matjasko, J. L., Dworsky, A., Samuels, G. M., & Schlueter, D. (2017). Youth Homelessness and Vulnerability: How Does Couch Surfing

Fit?. *American journal of community psychology*, 60(1-2), 17–24.
<https://doi.org/10.1002/ajcp.12156>

Deak, J. D., & Johnson, E. C. (2021). Genetics of substance use disorders: a review. *Psychological Medicine*, 51(13), 2189–2200. doi:10.1017/S0033291721000969

Deleu, H., Schrooten, M., & Hermans, K. (2023). Hidden Homelessness: A Scoping Review and Avenues for Further Inquiry. *Social Policy and Society*, 22(2), 282–298. doi:10.1017/S1474746421000476

Dokkedal, A. A., Niemi, V., Freysteinsdóttir, F., Mølholt, A.-K., Bengtsson, M., Paulsen, V., & Sigurðardóttir, E. D. (2025). The Intersection of Leaving Care and Homelessness: A Literature Overview in a Nordic Welfare State Context. *Nordisk välfärdsforskning | Nordic Welfare Research*, 10(3), 1–14. <https://doi.org/10.18261/nwr.10.3.2>

Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A., & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen.

Enkvist, L. (2025). Vuokra-asuntoja on Turussa edelleen runsaasti enemmän kuin ottajia. *Turun Sanomat*. Julkaistu 11.03.2025. Viitattu 18.05.2026.

European Parliament, the Council of the EU and the European Commission, ‘European Pillar on Social Rights’ (2017) <https://europe-solidarity.eu/documents/social-pillar-goteborg.pdf> Viitattu 14.11.2025.

Eurostat (2024). Housing in Europe 2024 Edition. Saatavilla: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/housing-2024> (viitattu 16.11.2025).

Faragó, L., Ferenczy-Nyúl, D., Kende, A., Krekó, P., & Gurály, Z. (2021). Criminalization as a justification for violence against the homeless in Hungary. *The Journal of Social Psychology*, 162(2), 216–230. <https://doi.org/10.1080/00224545.2021.1874257>

FEANTSA (2024). Statement: Homelessness among LGBTIQ+ people in Europe should be tackled urgently. 17.5.2024. Viitattu 28.9. 2025. <https://www.feantsa.org/en/feantsa-position/2024/05/17/homelessness-among-lgbtqi-people-in-europe-should-be-tackled-urgently?bcParent=27>

Fitzpatrick, S. (2005). [Explaining Homelessness: A Critical Realist Perspective](#). *Housing, Theory and Society*, 22(1), 1–17.

Fitzpatrick, S., & Stephens, M. (2013). Welfare Regimes, Social Values and Homelessness: Comparing Responses to Marginalised Groups in Six European Countries. *Housing Studies*, 29(2), 215–234.

Foundation Abbé Pierre & FEANTSA (2025) Tenth overview of housing exclusion in Europe 2025.

Foundation Abbé Pierre & FEANTSA (2024) Ninth overview of housing exclusion in Europe 2024.

Freysteinsdóttir, F.J., Sævarsdóttir, H., & Laxdal, B.R. (2025). The lived experience of formerfoster care children in Iceland. *Nordic Welfare Research*, 10(3), 1–17. <https://doi.org/10.18261/nwr.10.3.4>

Goodwin, R. D., Dierker, L. C., Wu, M., Galea, S., Hoven, C. W., & Weinberger, A. H. (2022). Trends in U.S. Depression Prevalence From 2015 to 2020: The Widening Treatment Gap. *American journal of preventive medicine*, 63(5), 726–733. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2022.05.014>

Granfelt, R. (2022). Asumissosiaalinen työ: asunnottomuudesta irti ja asunnosta kodiksi. Y-Säätiö. Viitattu 12.20.2025 . Saatavissa <https://ysaatio.fi/aineisto/asumissosiaalinen-tyoasunnottomuudesta-irti-ja-asunnosta-kodiksi/>

Granfelt, R. (2020). Vailla kotia – Asunnottomuuden tutkimusta naisten parissa. Teoksessa Lehtonen, L., Granfelt, R. & Azeem, P. (toim.), Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä. Y-Säätiö 2020.

Grattan, R. E., Tryon, V. L., Lara, N., Gabrielian, S. E., Melnikow, J., & Niendam, T. A. (2022). Risk and Resilience Factors for Youth Homelessness in Western Countries: A Systematic Review. *Psychiatric services (Washington, D.C.)*, 73(4), 425–438. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.202000133>

Haapakangas, K., & Lipasti, L. (2025). Naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten eteneminen rikosprosessissa: Tilastoselvitys. *Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita, 1*.

Hakovirta, M., Kallio, J. (2020). *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus*. Tampere: Vastapaino.

Halme, J. & Kostiainen, J. (2025). *Nuorten talouskatsaus: Nuorten talousahdingossa näkyvissä myös valonpilkahduksia*. Nordea.

Hammerslev, O. & Nielsen, S. P.P (2021). ‘Afveje til retshjælp: Betydningen af anerkendelse, adressering samt problemmediatorer for borgeres adgang til retshjælp’ Retfærd: Nordisk Juridisk Tidsskrift, 1(168), 79-91

Hannikainen, K., Kärkkäinen, S.-L. (1997). *Nuorten syrjäytymisen ja asunnottomuuden riskit nyky-Suomessa*. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Stakes.

Harter, L. M., Berquist, C., Scott Titsworth, B., Novak, D., & Brokaw, T. (2005). The Structuring of Invisibility Among the Hidden Homeless: The Politics of Space, Stigma, and Identity Construction. *JOURNAL OF APPLIED COMMUNICATION RESEARCH*, 33(4), 305–327. <https://doi.org/10.1080/00909880500278079>

HOAS. (2026). Tutkimus: kahdensan opiskelijaa kymmenestä huolissaan kesäkuukausien rahoittamisesta. Mediatiedote. Julkaistu 15.04.2026. Viitattu 18.05.2026. Saatavilla <https://hoas.fi/2026/04/15/tutkimus-kahdeksan-opiskelijaa-kymmenesta-huolissaan-kesakuukausien-rahoittamisesta/>

Hirschovits-Gerz, T., Weckroth, N., & Heino, T. (2022). Ikkuna aikuistumiseen - Selvityslastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta japaalveluista. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Hirvonen, H. (2025). Asunnottomien suuri määrä huolettaa Turussa – Orikedolle suunnitellaan asumisyksikköä, jossa ei vaadita päihitteettömyyttä. Yle Uutiset 27.3.2025. Viitattu 18.5.2025. <https://yle.fi/a/74-20152148>

Housing Europe Observatory. (2025). *The State of Housing in the EU 2025: Trends in a Nutshell*. Housing Europe.

Ilmakunnas, I., Kauppinen, T. & Moisio, P. (2020) Huono-osaisuus jatkuu sukupolvelta toiselle. Tarkastelussa nuorten aikuisten toimeentulotukiasiakkuus. Teoksessa Kallio, Johanna & Hakovirta, Mia (toim.) (2020) Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus. Tampere: Vastapaino, 199–223.

Intrum. (2022). European Consumer Payment Report 2022. Viitattu 9.5.2026. <https://www.intrum.fi/fi/yrityksille/raportit-ja-analyysit/analyysit/nuori-vapaa-ja-veloissa/>

Isoniemi, H. (2018). Siirtymä aikuisuuteen eurooppalaisessa kontekstissa. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 26(2), 164-171.

Isoniemi, H. (2017). European country clusters of transition to adulthood.

Jauhiainen S, Sihvonen E, Räsänen T, Veilahti A, Mikkola H. (2019). Asumista tuke-
massa. Yleinen asumistuki tuensaajien ja vuokranantajien näkökulmista ja eurooppalai-
sessa vertailussa. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 155. ISBN 978-
952-284-058-5 (nid.), ISBN 978-952-284-059-2 (pdf).

Jokinen, S.-M. (2016). *Olisinpa kotona: nuorten asunnottomuuden ennaltaeh-
käisyhankkeen (2012-2015) tuotokset ja opit*. Helsinki: Nuorisoasuntoliitto ry.

Josefsson, A-M. (2007). Nuoret toisten nurkissa. Teoksessa Sunikka, S., Seppälä, U-M.
& Granfelt, R. Asunnottomuuskirja. Näkökulmia asunnottomien palvelujen kehittämi-
seen.

Juhila, K., Kröger, T., Granfelt, R., Haahtela, R., Jolanki, O., Nousiainen, K., ... Vilkko,
A. (2016). *Siirtymät ja valinnat asumispoluilla*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Juhila, K., Jolanki, O., & Vilkko, A. (2016). Siirtymät ja valinnat vanhojen ihmisten ja
asunnottomien asumispoluilla. In *Siirtymät ja valinnat asumispoluilla* (pp. 11-39).
SoPhi.

Kaakinen, J. & Turunen, S. 2024. Suomi on asunnottomuuden poistamisen mallimaa.
Talous- ja yhteiskunta- lehti. 1/2024. Viitattu 6.11.2025. Saatavissa
<https://labore.fi/t&y/suomion-asunnottomuuden-poistamisen-mallimaa/>

Kaakinen, J., & Turunen, S. (2021). Finnish but not yet finished – Successes and chal-
lenges of housing first in Finland. *European journal of homelessness*, 15(3), 81–84.

Kallio, J., Hautala, H., & Erola, J. (2020). Vanhempien huono-osaisuuden yhteys lasten
koulupudokkuuteen. *Teoksessa Kallio, Johanna & Hakovirta, Mia toim.(2020) Lapsi-
perheiden köyhyys ja huono-osaisuus. Tampere: Vastapaino*, 175-198.

Kansaneläkelaitos. (2026). Asumistuki. Viitattu 18.5.2026. Saatavissa
<https://www.kela.fi/asumistuki>

Kansaneläkelaitos. (2026). Opintolainan hakemista edellytetään kaikilta opiskelijoilta,
jotka hakevat toimeentulotukea – Kela ei voi käyttää enää harkintaa. Tiedote. Julkaistu
5.2.2026. Viitattu 18.5. 2026. Saatavissa <https://www.kela.fi/ajankohtaista/opintolainan->

[hakemista-edellytetaan-kaikilta-opiskelijoilta-jotka-hakevat-toimeentulotukea-kela-ei-voi-kayttaa-ena-harkintaa](#)

Kansaneläkelaitos. (2025). Kelan asumistukitilasto 2025. Tietotarjotin. Viitattu 18.5. 2026. Saatavissa <https://tilastojulkaisut.tietotarjotin.fi/asumistuki/2025/>

Kansaneläkelaitos. (2025). Yleisen asumistuen saaminen oli vuonna 2024 yleisintä suurissa kaupungeissa – 95 prosenttia tuen saajista asui vuokralla. Tietotarjotin. Julkaistu 5.6.2025. Viitattu 18.2.2026. Saatavissa <https://tietotarjotin.fi/uutinen/1218483/yleisen-asumistuen-saaminen-oli-vuonna-2024-yleisinta-suurissa-kaupungeissa-95-prosenttia-tuen-saajista-asui-vuokralla>

Kansaneläkelaitos. (2024). Opintovelallisten määrä pieneni vuonna 2023 ensimmäistä kertaa 15 vuoteen. Tietotarjotin. Julkaistu 1.11.2024. Viitattu 18.5. 2026. Saatavissa <https://tietotarjotin.fi/uutinen/1121464/opintovelallisten-maara-pieneni-vuonna-2023-ensimmaista-kertaa-15-vuoteen>

Kansaneläkelaitos. (2024). Opintolainaa voi nostaa aiempaa enemmän elokuusta alkaen. Tiedote. Julkaistu 4.7.2024. Viitattu 18.5.2026. Saatavissa <https://www.kela.fi/ajankohtaista/opintolainaa-voi-nostaa-aiempaa-enemman-elokuusta-alkaen>

Karjalainen, K. (2023). Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet: Huumeaiheet väestökyselyt Suomessa 1992–2022.

Kettunen, M. (2007). Kysymyksiä asunnottomuudesta Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 72 (2007):4.

Kilpeläinen, P., Kostiainen, E., & Laakso, S. (2015). Toiveet ja todellisuus: Nuorten asuminen 2014

Korkiamäki, R. (2013). Kaveria ei jätetä. *Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa*.

Kosola, S., Niemelä, E. & Niemelä S. 2018. Päihdekokeilut – normaalia nuoruutta vai alkava häiriö? Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 134, 865– 72. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo14288> [viitattu 8.5.2026].

Lahtinen, M., Eerola, E., Kuronen, M., & Ruonavaara, H. (2024). Julkisesti tuetun asuntotuotannon merkitys ja kehittäminen 2020-luvulla. Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:8.

- Laine, S., Happonen, K. (2026). *Ihan paineissa : nuorisobarometri 2025*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://doi.org/10.57049/nts.1883>
- Lamberg, H. (2025). Sosiaaliturvan leikkaukset ja niiden vaikutukset nuorten toimeentuloon ja asumiseen. Valtakunnallinen asunnottomuusseminaari 16.10.2025. Kuopio.
- Lehdonvirta, V., & Räsänen, P. (2011). How do young people identify with online and offline peer groups? A comparison between UK, Spain and Japan. *Journal of Youth Studies*, 14(1), 91–108. <https://doi.org/10.1080/13676261.2010.506530>
- Lehto, U.-S., Ojanen, M., Nieminen, T., & Turpeenniemi-Hujanen, T. (2017). Sosiaalisten resurssien vaikutus hyvinvointiin ja terveyteen: Sairausspesifi sosiaalinen pääoma. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 54 (4), 4. <https://doi.org/10.23990/sa.67759>
- Lehtonen, L. (2020). NEA – Nais erityisyys asunnottomuustyössä. Teoksessa Lehtonen, L., Granfelt, R. & Azeem, P. (toim.), *Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä*. Y-Säätiö 2020.
- Leinamo, K., Mäkelä, M., Alho, T., Karvinen, P., Forss, T., Takala, J., & TVT Asunnot, julkaisija. (2025). *Koti, yksilö ja yhteiskunta : näkökulmia kohtuuhintaiseen vuokra-asumiseen*. Turku: TVT Asunnot oy
- Li, Z., Choi, S., & Forrest, J. Y. L. (2023). Understanding peer pressure on joint consumption decisions: the role of social capital during emerging adulthood. *Young Consumers*, 24(1), 18-39.
- Mahous, N., Seppä, M., & Luotonen, N. (2025). *Häädöt Suomessa 2015–2024*. Datahuone-raportti 1/2025. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki 2025.
- Matveinen P. (2023) *Terveydenhuollon menot ja rahoitus*. Tilastoraportti 18/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Luettu 30.03.2026. julkari.fi/bitstream/handle/10024/146539/TR18_23.pdf?sequence=1
- Mikkola, H., Sihvonen, E., Korpela, T., Simanainen, M., Pyy-Martikainen, M., Teittinen, A. & Ylönen, V. (2024). Nuoret ja sosiaaliturvan toimivuus. Näkökulmia ajankohitaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta.
- Milevsky, A. (2015). *Understanding Adolescents For Helping Professionals*. New York: Springer Publishing Company.

Mäkelä, R. (2024). Läheiset ja päihdeongelmien hoito. Päihdelinkki. Päivitetty 20.04.2024. Viitattu 18.05.2026. Saatavilla

Natalier, K., & Johnson, G. (2012). Housing Pathways of Young People Who Have Left Out-of-Home State Care. *Housing, Theory and Society*, 29(1), 75–91. <https://doi.org/10.1080/14036096.2011.592215>

Nielsen, S. P. P., & Hammerslev, O. (2024). Young and Experiencing Homelessness: Opportunities for Mobilizing Rights. *Nordic Journal of Human Rights*, 42(1), 89–105. <https://doi.org/10.1080/18918131.2023.2288772>

Niemi, V. (2026). Turun asunnottomat sote-palvelujen käyttäjinä – ja rekisterianalyysien suhde asunnottomuuden rakenteisiin, systeemiin ja yksilötasoihin tekijöihin. RA-DAR-hankkeen toinen pyöreän pöydän tilaisuus, 16.03.2026, Turku.

Niemi, V. (2022) Missä pysyä, kun kotia ei ole? *Yhteiskuntapolitiikka* 1, 114–116.

Niemi, V., Raitakari, S., & Sudenkaarne, T. (2025). Asumiskriisin vaikeuttaman asunnottomuuden ratkaisut ovat kaikkien vastuulla.

Niemi, V. (2026). Tutkimusblogi: Sosiaalityön rooli asunnottomuuden poistamisessa. 04.03.2026. Socca. Viitattu 11.5. 2026. <https://socca.fi/blogit/sosiaalityon-rooli-asunnottomuuden-poistamisessa>

October, M. (2021). Lähisuhdeväkivalta 2019. Viranomaisten tietoon tulleen lähisuhdeväkivallan määrä kasvussa. Tilastoraportti 3/2021. 5.3.2021. Thl.

Palepu, A., Patterson, M. L., Moniruzzaman, A., Frankish, C. J. & Somers, J. (2013). Housing First Improves Residential Stability in Homeless Adults With Concurrent Substance Dependence and Mental Disorders. *American Journal of Public Health* 103: S2, e30–e36.

Parsell, C. (2023). *Homelessness: A critical introduction*. John Wiley & Sons.

Parpouchi, M., Moniruzzaman, A. & Somers, J. (2021). The association between experiencing homelessness in childhood or youth and adult housing stability in Housing First. *BMC Psychiatry* 21, 138. <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03142-0>

Piat, M., Polvere, L., Kirst, M., Voronka, J., Zabkiewicz, D., Plante, M. C., ... & Goering, P. (2015). Pathways into homelessness: Understanding how both individual and

structural factors contribute to and sustain homelessness in Canada. *Urban Studies*, 52(13), 2366-2382.

Pitkänen, S., Koramo, M., Valtakari, M., & Mäki, J. (2023). Asunnottomuuden yhteistyöohjelman arviointi. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023: 32.

Pleace, N. and Bretherton, J. (2013). *Measuring Homelessness and Housing Exclusion in Northern Ireland: A Test of the ETHOS Typology*, Belfast: Northern Ireland Housing Executive

Pleace, N., Teller, N., & Quilgars, D. J. (2011). Social housing allocation and homelessness: EOH comparative studies on homelessness.

Ranta, Johanna & Raitakari, Suvi & Juhila, Kirsi (2017). Vastuuneuvottelut huumeidenkäyttäjien asunnottomuuden toiminnallisissa loukuissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 82(2), 165–175. <http://urn.fi/URN:NBN:fife201709058477>

Rönkä, S., & Markkula, J. (2020). Huumetilanne Suomessa 2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 13.

Saarholm, J., Turkka, H., PS-kustannus, kustantaja, & Santalahti-kustannus, kustantaja. (2024). *Lasten ja nuorten rikokset: opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisun*. Jyväskylä: PS-kustannus. Noudettu osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-370-382-7>

Saari, J. (2015). *Huono-osaiset: elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla*. Helsinki: Gaudeamus.

Saartenoja, K., Tanskanen, M. A., Suonpää, K., Raeste, A., & Kivivuori, J. (2026). *Nuorten vankien elämäntutkimus: Kyselyn kuvaus ja alustavia tuloksia*. (Katsauksia; Nro 77/2026).

Sadauskas, J., & Kewoh-Vainio, V. (2024). Specifics of social work with young people experiencing homelessness. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 184, p. 01005). EDP Sciences.

Shanahan, M. J., Porfeli, E. J., Mortimer, J. T., & Erickson, L. D. (2008). Subjective age identity and the transition to adulthood: When do adolescents become adults?. In *On the frontier of adulthood* (pp. 225-255). University of Chicago Press.

Sininahasäätiö. (2025). *Asunnottomuus maksaa Suomelle miljoonia euroja vuodessa – asunnottomuustyöllä on mahdollista saada aikaan merkittäviä säästöjä*. Viitattu 8.5.2026. <https://sininahasaaatio.fi/asunnottomuus-maksaa-suomelle-miljoonia-euroja-vuodessa/>

Sirola, A., Kaakinen, M., Savolainen, I., Paek, H.-J., Zych, I., & Oksanen, A. (2021). Online identities and social influence in social media gambling exposure: A four-country study on young people. *Telematics and Informatics*, 60, Artikkelin 101582. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2021.101582>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2025). Lasten ja nuorten terapiatakuu. Haettu 18.5.2026 osoitteesta <https://stm.fi/lasten-ja-nuorten-terapiatakuu>

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2025). Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. Viiteajankohta: 2025. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 18.5.2026]. Saantitapa: <https://stat.fi/fi/julkaisu/cmfpdadi40gsg07un1urfm3q>

Sutela, E., Charlesworth, D., Hyötyläinen, M., Lilius, J., Rasinkangas, J., Rosengren, K., & Ruonavaara, H. (2025). ”Näkökulmia Euroopan asuntokysymykseen 2020-luvulla – keskustelunavaus”. *Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja* 10.

Syrjänen, O. (2012). *Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) toiminnan kehittäminen*. Ympäristöministeriön raportteja 18. Helsinki 2012.

Takahashi L. M. (1997). The socio-spatial stigmatization of homelessness and HIV/AIDS: toward an explanation of the NIMBY syndrome. *Social science & medicine* (1982), 45(6), 903–914. [https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(96\)00432-7](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(96)00432-7)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2026). Huumeet. Data ja tilastot. Viitattu 18.05.2026. Saatavilla <https://thl.fi/data-ja-tilastot/huumeet>

Tilastokeskus. (2024). Väestörakenne. Verkkójulkaisu. Viitattu 19.05.2026. Saatavilla <https://stat.fi/julkaisu/cm1jg8tr20lco07vwvoif9s6i>

Tuomi, J., Sarajärvi, A., & Tammi, kustantaja. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällysanalyysi* (6. uud. laitos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valtioneuvosto (2023) Vahva ja välittävä Suomi: Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/11111/10897>.

Varha. (2026). Varsinais-Suomessa asunnottomuus 10 prosentin kasvussa, nuorten asunnottomien määrässä pientä laskua. Uutinen. Julkaistu 28.1.2026. Viitattu 18.5.2026. Saatavissa <https://www.varha.fi/fi/ajankohtaista/varsinais-suomessa-asunnottomuus-10-prosentin-kavussa-nuorten-asunnottomien-maarassa-pienta-laskua>

Varke. (2026). Asunnottomat 2001–2018. Tilastot ja julkaisut. Päivitetty 24.5.2024. Viitattu 18.5.2026. Saatavissa <https://www.varke.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/asunnottomuus/asunnottomat-2001-2018>

Viitanen, V. (2015). Nuoret asunnottomat Suomessa. Toiveet ja todellisuus- nuorten asuminen 2014. Suomen ympäristö. Julkaisuja 2. Helsinki: Ympäristöministeriö, 86–91.

Wacquant, L., Wacquant, L. & Steinmetz, G. (2009). *Punishing the Poor: The Neoliberal Government of Social Insecurity*. New York, USA: Duke University Press. <https://doi.org/10.1515/9780822392255>

Warr, M. (2002). *Companions in crime: The social aspects of criminal conduct*. Cambridge University Press.

Wyn, J. (2022). Young People's Mental Health. *JAYS* 5, 167–172. <https://doi.org/10.1007/s43151-022-00079-3>

Ympäristöministeriö (2019) Asunnottomuusohjelmien arviointi. Ohjelmista asunnottomuustyön vakiinnuttamiseen. Ympäristöministeriön julkaisuja 11.Helsinki.

Ympäristöministeriö. (2011). Asunnottomuuden vähentämisen taloudelliset vaikutukset. Ympäristöministeriön raportteja 7. Helsinki

8 LIITTEET

8.1 Liite 1: Haastattelurunko

Arki:

- Miten nuorten asunnottomuus näkyy työssäsi?
- Millaisia näiden nuorten tilanteet voivat tyypillisesti olla? (Miten asunnottomuus alkoi, miten kauan se kesti, miten se mahdollisesti päättyi)
- Mikä asunnottomuuden juurisyy näkemyksesi mukaan usein on? (Esim. puutteelliset tiedot/ asumisen taidot, päihdeongelma, tukiverkkojen puuttuminen)
- Millaisia haasteita nuoren asunnon löytämiseen liittyi?
- Millaisena näet perheen ja ystävien roolin nuoren tilanteessa?
- Miten näkemyksesi mukaan asunnottomuus voi vaikuttaa terveyteen, mielenterveyteen tai sosiaalisiin suhteisiin?
- Millaiset tekijät helpottavat tai vaikeuttavat nuoren tilannetta?

Palvelujärjestelmä:

- Miten hyödynnät palvelujärjestelmää työssäsi, jos kohtaat asunnottoman nuoren?
- Millaista asiointi muiden viranomaisten/ asunnottomuustoimijoiden kanssa on?
- Kenen kanssa asiointi toimii erityisen sujuvasti? Entä hankalasti?
- Miten koet eri palveluihin ohjaamisen, ja niiden saatavuuden?

Vuorovaikutus:

- Millaista työskentely asunnottomuutta kohdanneiden nuorten kanssa on?
- Onko nuorten kohdalla jotain erityistä, mitä ottaa huomioon? (verrattaessa esim. keski-ikäisiin asunnottomiin)
- Miten olet kokenut nuorten apuun sitoutumisen ja motivoitumisen?

Kehitysehdotukset:

- Ajatteletko, että nuorten asunnottomuutta voisi estää tai sen kestoja lyhentää, jos apu olisi parempaa tai oikea-aikaisempaa? Minkälainen apu olisi voinut estää asunnottomuuden?
- Mitä palveluissa pitäisi olla enemmän? (esim. tukea taloudenhallintaan, arjen taitojen opettelua, tietoa asumisesta)
- Mitkä asiat palveluissa tuntuvat toimivan hyvin?

- Mitä palvelujärjestelmässä pitäisi mielestäsi muuttaa, jotta nuoria voitaisiin paremmin tukea asumisessa?
- Millaiset palvelut auttaisivat nuoria pitämään asuntonsa?
- Mitä olet oppinut nuorten asunnottomuudesta työsi kautta?
- Turussa on eniten asunnottomuutta suhteessa väkilukuun. Mistä se mahtaa johtua? Tuleeko mieleesi jotain erityisiä piirteitä?

8.2 Liite 2: Tietosuojailmoitus

1. Rekisterin nimi:

Palvelupolkujen katkeaminen asunnottomien nuorten elämässä Turussa

2. Rekisterinpitäjä:

Henna Silokangas, 0456328554, htsilo@utu.fi

Turun yliopisto, sosiaalitieteiden laitos, Assistentinkatu 5, 20500 Turku

3. Vastuuhenkilön yhteystiedot:

Henna Silokangas, 0456328554, htsilo@utu.fi

4. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste:

Tutkimuksessa kerätään haastatteluita, joissa kysytään työntekijöiden kokemuksista nuorten asunnottomuuden parissa. Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on

käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta)

rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta)

5. Käsiteltävät henkilötietoryhmät:

Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja:

Työskentelysektori, ala,

6. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät:

Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.

7. Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin:

Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

8. Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit:

Haastattelunauhoitteista kirjoitetaan tekstitiedostot ja nauhoitteet tuhotaan. Samalla tutkimusaineistosta poistetaan suorat tunnistetiedot. Tietoja säilytetään enintään 31.12.2027 asti, jonka jälkeen aineisto hävitetään tietoturvallisesti.

9. Rekisteröidyn oikeudet:

Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti. Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.

10. Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu:

Tiedot kerätään suoraan haastattelututkimukseen osallistuvilta.

11. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta:

Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

Tietoa tutkimukseen ”Palvelupolkujen katkeaminen asunnottomien nuorten elämässä Turussa” osallistuvalle:

Sinut on kutsuttu osallistumaan tutkimukseen. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Voit keskeyttää osallistumisesi milloin tahansa tutkimuksen aikana. Jos vetäydyt tutkimuksesta, sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seurausta.

Tutkimuksen kuvaus:

Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa nuorten asunnottomuudesta ilmiönä työntekijöiden kokemusten kautta, ja selvittää sitä, miten asunnottomuutta kokevia nuoria voitaisiin paremmin tukea. Lisäksi tarkoituksena on kuulla työntekijöiden kokemuksia palvelujärjestelmästä. Tutkimuskysymykset ovat: Mitä palvelujärjestelmässä pitäisi tehdä toisin, jotta asunnottomia nuoria voitaisiin tukea paremmin? Missä kohtaa palvelupolku on katkennut? Aineistona on haastatteluja eri sektoreilla työskentelevien ihmisten kanssa, joiden työ jollain tavalla liittyy nuorten asunnottomuuteen. Haastattelun sisältö tullaan analysoimaan sisällönanalyysin keinoin.

Selvitys aineiston käytöstä, tallennuksesta ja tietosuojasta:

Tutkimuksessa henkilötietojasi käsitellään sillä perusteella, että henkilötietojen käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisen tarkoituksen, eli tieteellisen tutkimuksen, suorittamiseksi (käsittelyn oikeusperuste: tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi, tietosuojalain 4 §:n 3 kohta). Aineistoa käytetään Pro Gradu -tutkielmaan, ja mahdollisesti tulevaisuudessa muuhunkin tutkimukselliseen työhön, kuten tieteelliseen artikkeliin. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja niin, ettei tutkittavia voi tunnistaa tutkimusraportista. Tutkimusaineisto säilytetään salasanalla suojattuna ja se tuhoetaan tutkimuksen päätyttyä. Tutkittavan yhteystiedot säilytetään erillään tutkimusaineistosta. Tietoja ei luovuteta ulkopuolisille henkilöille. Tutkimuksessa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittämää hyvää tutkimustapaa.

Tutkimuksen vastuhenkilö: Henna Silokangas, 0456328554, htsilo@utu.fi

Tutkimukseen osallistuva täyttää:

- Olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojen käsittelystä.
- Olen ymmärtänyt, että voin milloin tahansa ilmoittaa, etten enää halua osallistua tutkimukseen, mutta siihen asti kerättyjä tietoja voidaan hyödyntää tutkimuksessa.
- Olen ymmärtänyt yllä olevat tiedot ja haluan osallistua tutkimukseen.

_____ (Paikka ja aika)

_____ (Tutkimukseen osallistuvan allekirjoitus)

_____ (Nimenselvennys)